

**Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет мехатроніки та інжинірингу
Кафедра мехатроніки, безпеки життєдіяльності та управління якістю**

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

**Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни**

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та
заочної форми навчання спеціальностей
133 «Галузеве машинобудування», 205 «Лісове господарство»,
206 «Садово-паркове господарство», 201 «Агрономія»**

**Харків
2023**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет мехатроніки та інжинірингу
Кафедра мехатроніки, безпеки життєдіяльності
та управління якістю

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальностей
133 «Галузеве машинобудування», 205 «Лісове господарство»,
206 «Садово-паркове господарство», 201 «Агрономія»

Затверджено
рішенням методичної комісії
факультету мехатроніки та ін-
жинірингу
Протокол № 1
від 07 лютого 2023 р.

Харків
2023

УДК 355.58(072)

Ц 57

Схвалено

на засіданні кафедри мехатроніки, безпеки життєдіяльності
та управління якістю

Протокол № 2 від 11 жовтня 2022 р.

Рецензенти:

І. А. Грайворонська, доцент кафедри метрології та безпеки життєдіяльності Харківського національного автомобільно-дорожного університету, кандидат технічних наук.

А. Б. Фещенко, старший викладач кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України, кандидат технічних наук.

Ц 57 Цивільний захист : метод. вказівки до самост. вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ден. та заоч. форми навчання спец. 133 «Галузеве машинобудування», 205 «Лісове господарство», 206 «Садово-паркове господарство» та 201 «Агрономія» / авт.-уклад.: Р. В. Антощенко, С. О. Вамболь, Н. П. Кунденко, С. О. Ляшенко, І. А. Черепньов, : ДБТУ.– Харків : [б. в.], 2023. – 91 с.

Методичні вказівки підготовлено відповідно до навчальної програми з дисципліни «Цивільний захист». Видання включає запитання до самостійного опрацювання матеріалу, тести, теми рефератів та практичні завдання, які допоможуть студентам оволодіти сучасними теоретичними і практичними знаннями з питань цивільного захисту.

Навчальне видання призначене здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальностей 133 «Галузеве машинобудування», 205 «Лісове господарство», 206 «Садово-паркове господарство» та 201 «Агрономія».

УДК 355.58(072)

Відповідальний за випуск: Черепньов І.А., к.т.н., доцент

© Антощенко Р. В., Ляшенко С. О., Черепньов І. А., 2023

© ДБТУ, 2023

© Вамболь С.О., Кунденко Н.П., 2003

© НТУ «ХП», 2023

ЗМІСТ

Вступ	5
Основна мета самостійної роботи здобувача вищої освіти	7
Перелік тем та запитань для самостійного опрацювання	8
Змістовий модуль 1. Загальні поняття цивільного захисту	8
Змістовий модуль 2. Організація та забезпечення заходів ЦЗ	15
Тестові завдання	29
Змістовий модуль 1. Загальні поняття цивільного захисту	29
Змістовий модуль 2. Організація та забезпечення заходів ЦЗ	44
Практичні завдання до самостійної роботи	52
Методичні вказівки до написання рефератів	71
Орієнтовні теми для підготовки рефератів	73
Критерії оцінювання знань	76
Рекомендована література	78
Змістовий модуль 1. Загальні поняття цивільного захисту	78
Змістовий модуль 2. Організація та забезпечення заходів ЦЗ	84
Електронні адреси бібліотек	90

ВСТУП

Починаючи з 2010 року у світі в цілому і на території України зокрема, кількість небезпечних природних катастроф перевищує число аналогічних подій техногенного походження. Аномально високі температури і як наслідок різке збільшення чисельності і масштабів пожеж в екосистемах, катастрофічні зливи і повені та інші катаклізми все частіше виникають в різних країнах і в різних кліматичних зонах планети. Для України ця тенденція посилюється значним зносом інфраструктури, великим числом підприємств де використовують небезпечні хімічні речовини, зниженням виконавської і виробничої дисципліни і іншими причинами, які не дозволяють понизити потенційний ризик виникнення надзвичайних ситуацій. Людський чинник продовжує переважати серед списку причин, які провокують аварії і виробничий травматизм. Виживання в зоні дії вражаючих чинників аварії або катастрофи залежить від наявності необхідних знань і навичок не лише у професійних рятувальників, але і у широких верств населення, яке знаходиться на цій території.

У Кодексі Цивільного Захисту України в розділі присвяченому захисту населення і територій є стаття 40, яка закріплює вимоги до навчання населення, у тому числі і студентів закладів вищої освіти діям у надзвичайних ситуаціях. Конкретніші положення містяться в Постанові Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 а саме: «Підготовка студентів закладів вищої освіти до дій у надзвичайних ситуаціях здійснюється за нормативними навчальними дисциплінами «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист». Предметом вивчення навчальної дисципліни «Цивільний захист» є законодавчі, нормативно-правові, соціально-економічні, інженерно-технічні і санітарно-гігієнічні основи цивільного захисту, необхідні для виконання майбутніми фахівцями професійних обов'язків у напрямку забезпечення заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків з урахуванням особливостей майбутньої професії.

Запропонована навчальна дисципліна забезпечує формування таких компетентностей: вирішення складних проблем інноваційного характеру й приймання продуктивних рішень у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу в агропромисловому комплексі (АПК).

Метою дисципліни «Цивільний захист» є: формування у здобувачів вищої освіти на початковому рівні (короткому циклі), першому (бакалаврському) рівні знань, умінь та навичок щодо забезпечення необхідного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях відповідно до майбутнього профілю роботи,

галузевих норм і правил.Формування у здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні умінь з превентивного і аварійного планування та управління заходами цивільного захисту.

Завдання вивчення дисципліни є: вивчення методологічних основ із питань цивільного захисту, розкриття процесів управління в умовах надзвичайних ситуацій.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- нормативну базу з питань цивільного захисту;
- алгоритм класифікації надзвичайних ситуацій та методи оцінки обстановки при надзвичайних ситуаціях техногенного, природного, соціального та воєнного характеру;

- порядок організації цивільного захисту в державі та на підприємствах АПК;

- основні заходи цивільного захисту та порядок їх ефективного виконання.

вміти:

- проводити ідентифікацію, досліджувати умови виникнення і розвитку НС та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на підприємствах АПК відповідно до своїх професійних обов'язків;

- забезпечувати якісне навчання працівників на підприємств АПК з питань ЦЗ, надання допомоги та консультацій працівникам організації (підрозділу) з практичних питань захисту у НС;

- оцінювати стан готовності підрозділу підприємств до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями та показниками.

Враховуючи той факт, що в загальному об'ємі годин, які виділені для вивчення цієї навчальної дисципліни, значна частина передбачена для самостійної роботи студентів, необхідна наявність сучасної та високоякісної навчальної літератури, у тому числі і відповідних методичних вказівок.

ОСНОВНА МЕТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є формою організації освітнього процесу, через яку забезпечується оволодіння ними навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Наявність даної форми організації освітнього процесу в закладах вищої освіти передбачена Законом України «Про вищу освіту» (Ст. 50).

Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти за навчальною дисципліною «Цивільний захист» визначається її програмою, цими методичними вказівками до самостійної роботи завданнями та вказівками відповідального науково-педагогічного працівника.

Метою самостійної роботи є:

- засвоєння теоретичних знань;
- формування загально-навчальних умінь і навичок;
- формування мотивації до самоосвіти протягом професійної діяльності;
- розвиток пізнавальних інтересів і здібностей;
- отримання навичок роботи з великими масивами інформації на різних типах носіїв;
- розвиток критичного мислення і здібностей перевіряти отриману інформацію в різних джерелах;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного здобувача вищої освіти.

Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни, а саме:

- електронні матеріали які розміщені в системі електронного забезпечення навчання;
- підручники, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, практикуми тощо;
- наукова та фахова монографічна і періодична література рекомендована відповідальним науково-педагогічним працівником.

Основними формами самостійної роботи є:

- доопрацювання матеріалів лекції;
- робота з підручниками та посібниками;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- робота з періодичними виданнями;
- підготовка і презентація рефератів;
- підготовка до консультації з викладачем;
- підготовка до заліку.

Самостійна робота здобувача вищої освіти над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни може виконуватися у бібліотеці Університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах. У необхідних випадках ця робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіка, що гарантує можливість індивідуального доступу здобувача вищої освіти до потрібних дидактичних засобів. Графік доводиться до відома здобувачів вищої освіти на початку поточного семестру.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ТА ЗАПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 1.1. Основні поняття з безпеки в надзвичайних ситуаціях. Кодекс цивільного захисту України.

План

- 1.1. Основні терміни і положення Кодексу цивільного захисту України.
- 1.2. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.
- 1.3. Формування культури безпеки життєдіяльності населення.

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Назвіть етапи розвитку становлення державної системи цивільного захисту в її історичному розвитку.
2. Сформулюйте визначення поняття «аварія».
3. Назвіть основні заходи, які здійснюються з метою запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.
4. Перерахуйте що потрапляє під визначення «засоби цивільного захисту».
5. Перерахуйте які вимоги пред'являються до осіб, які можуть бути включені до складу неспеціалізованої аварійно-рятувальної служби.
6. Назвіть що становить правову систему цивільного захисту.
7. Назвіть основні принципи здійснення цивільного захисту.
8. Назвіть основні заходи, які здійснюються з метою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.
9. Дайте визначення поняттю культури безпеки життєдіяльності.

Тема 1.2. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС

План

- 1.2.1. Моніторинг, як складова системи дій у попередженні НС
- 1.2.2. Загальні поняття системи моніторингу НС
- 1.2.3. Визначення об'єктів підвищеної небезпеки
- 1.2.4. Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки
- 1.2.5. Паспортизація об'єктів підвищеної небезпеки

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Назвіть заключну фазу розвитку НС.
2. Назвіть основні загрози екологічної безпеки країни які сформульовані в Стратегії національної безпеки України.
3. Охарактеризуйте стан з відходами різного походження на території України.
4. Дайте визначення поняттю «моніторинг НС» відповідно до Кодексу Цивільного Захисту України.
5. Охарактеризуйте можливість прогнозування й запобігання НС техногенного характеру.
6. Назвіть підсистеми системи моніторингу і прогнозування НС.
7. Дайте визначення поняттю «Державна система моніторингу довкілля» відповідно до Постанови КМУ від 30 березня 1998 року № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля».
8. Перерахуйте заходи і дії із запобігання НС, які здійснюють органи виконавчої влади України і місцевого самоврядування.
9. Дайте визначення поняттю «об'єкт підвищеної небезпеки» (ОПН) відповідно до законодавства України.
10. Назвіть об'єкти, які найбільш поширені у структурі ОПН на території України.
11. Дайте визначення поняттю «джерело небезпеки» типу небезпек, що створюють ОПН.
12. Назвіть чинники небезпеки ОПН.
13. Назвіть основну мету, з якою проводиться ідентифікація ОПН.
14. Дайте визначення поняттю «небезпечні речовини» відповідно до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»,
15. Назвіть критерії відповідно до яких визначають рівень можливих НС.
16. Назвіть умову відповідно до якого об'єкт господарської діяльності визнається підвищеної небезпеки.
17. Дайте визначення поняттю «ідентифікація об'єкта підвищеної небезпеки».

Тема 1.3. Оцінка обстановки у разі аварії на гідротехнічній споруді

План

- 1.3.1 Основні терміни і визначення щодо гідротехнічних споруд та виникнення на них НС
- 1.3.2 Основні причини виникнення аварій на гідротехнічних спорудах
- 1.3.3 Статистика найбільш великих аварій у світі та стан гідродинамічної безпеки в Україні
- 1.3.4 Прогнозування та оцінка наслідків аварій на гідротехнічних спорудах

Контрольні запитання для самостійного вивчення

- 1. Дайте визначення поняттю «гідротехнічні споруди».
- 2. Дайте визначення поняттю «аварія на гідротехнічній споруді».
- 3. Назвіть основні гідротехнічні споруди.
- 4. Поясніть чим відрізняється водосховище від ставка.
- 5. Поясніть чим відрізняється озеро від ставка.
- 6. Назвіть основні причини виникнення аварій на гідротехнічних спорудах у світі.
- 7. Охарактеризуйте стан гідродинамічної безпеки в Україні.
- 8. Назвіть основні наслідки гідродинамічних аварій.
- 9. Назвіть основні уражальні чинники катастрофічного затоплення.
- 10. Назвіть основні фактори, які впливають на масштаби наслідків гідродинамічних аварій.
- 11. Назвіть зони катастрофічного затоплення.
- 12. Поясніть суть табличної методики оцінки обстановки при раптовому виникненні прориву в гідротехнічних спорудах з утворенням хвилі прориву.
- 13. Назвіть основні вихідні дані для проведення розрахунків параметрів, що характеризують хвилю прориву, і часових оцінок затоплення.

Тема 1.4. Організація і проведення евакуаційних заходів у надзвичайних ситуаціях

План

- 1.4.1 Загальні положення, терміни та поняття щодо проведення евакуаційних заходів
- 1.4.2 Органи з евакуації, їх функції та завдання
- 1.4.3 Планування евакуації населення
- 1.4.4 Забезпечення проведення евакуаційних заходів.

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Дайте визначення поняттю «евакуація».
2. Наведіть класифікацію варіантів евакуації.
3. Наведіть класифікацію засоби проведення евакуації.
4. Назвіть тих, хто приймає рішення про проведення евакуації на державному та регіональному рівнях.
5. Назвіть тих, хто приймає рішення про проведення евакуації на місцевому то об'єктовому рівнях.
6. Вкажіть ситуації в яких проводиться обов'язкова евакуація населення.
7. Вкажіть ситуації в яких проводиться загальна евакуація для всіх категорій населення.
8. Вкажіть в яких випадках проводиться часткова евакуація.
9. Назвіть заходи необхідні для забезпечення проведення евакуації.
10. Назвіть ситуації в яких можливо задіяти транспортні засоби суб'єктів господарювання та громадян.
11. Назвіть основні органи з евакуації які утворюються починаючи з об'єктів господарювання та до рівня центральних органів виконавчої влади.
12. Назвіть, що має містити в собі рішення комісії з питань евакуації відповідного рівня.
13. Назвіть документи, які розробляються для завчасного планування евакуаційних заходів.
14. Назвіть, що повинна містити в собі текстова частина плану евакуації працівників суб'єктів господарювання.
15. Назвіть ту інформацію, яка повинна враховуватися при плануванні заходів з евакуації при загрозі (виникненні) збройних конфліктів.
16. Назвіть завдання комісія з питань евакуації на об'єктах господарювання.
17. Вкажіть де здійснюються заходи щодо життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуацій.

Тема 1.5. Оцінка обстановки у разі вибухів твердих вибухових речовин на потенційно небезпечних об'єктах

План

- 1.5.1 Основні терміни та визначення щодо вибуху та характеристики руйнувань.
- 1.5.2 Об'єкти АПК, які мають потенційну небезпеку вибухів
- 1.5.3 Катастрофічні вибухи аміачної селітри
- 1.5.4 Прогнозування та оцінка наслідків вибуху твердих вибухових речовин на потенційно небезпечних об'єктах.

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Дайте визначення поняттю «вибух» відповідно до ДСТУ 2272:2006 «Пожежна безпека».
2. Дайте визначення поняттю «вибухова речовина» відповідно до Наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.10.2000 № «Про затвердження Переліку небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням».
3. Дайте визначення поняттю «повітряна ударна хвиля».
4. Дайте характеристику пошкоджень будівель в зоні повних руйнувань.
5. Дайте характеристику пошкоджень будівель в зоні сильних руйнувань.
6. Дайте характеристику пошкоджень будівель в зоні середніх руйнувань.
7. Дайте характеристику пошкоджень будівель в зоні слабких руйнувань.
8. Назвіть об'єкти АПК, які мають потенційну небезпеку вибухів.
9. Наведіть приклади найбільш руйнівних вибухів аміачної селітри.
10. Назвіть вибухові характеристики аміачної селітри.
11. Дайте характеристику осередку ураження вибуху твердих вибухових речовин.
12. Назвіть основні вихідні дані для проведення розрахунків осередку ураження вибуху твердих вибухових речовин.

Тема 1.6. Радіаційний захист у надзвичайних ситуаціях

План

- 1.6.1 Поняття про радіаційні аварії
- 1.6.2 Ліквідації наслідків радіаційних аварій. Прогнозування та оцінювання радіаційної обстановки під час аварії на радіаційно – небезпечному об'єкті.
- 1.6.3 Радіаційний захист. Загальні відомості.
- 1.6.4 Проведення йодної профілактики населення.

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Дайте визначення поняттю «радіаційна аварія».
2. Класифікація радіаційних аварій по факту виникнення радіоактивного забруднення.
3. Класифікація радіаційних аварій за масштабом.
4. Назвіть фази розвитку комунальних радіаційних аварій.

5. Класифікації ядерних аварій відповідно до Міжнародної шкали ядерних подій.
6. Дайте визначення поняттю «альфа (альфа-випромінювання)».
7. Дайте визначення поняттю «бета (бета-випромінювання)».
8. Дайте визначення поняттю «гамма (гамма-випромінювання)».
9. Дія іонізуючого випромінювання на тканини організму людини.
10. При якій дозі опромінення виникає променева хвороба 1-го (легкого) ступеня. Її симптоми.
11. При якій дозі опромінення виникає променева хвороба 2-го (середнього) ступеня. Її симптоми.
12. При якій дозі опромінення виникає променева хвороба 3-го (важкого) ступеня. Її симптоми.
13. При якій дозі опромінення виникає променева хвороба 4-го (у край важкого) ступеня. Її симптоми.
14. Основні дозиметричні величини та одиниці їх вимірювання.
15. Методи реєстрації іонізуючих випромінювань.
16. Способи зниження потенційних доз опромінювання людини.
17. Основні напрямки і необхідне забезпечення радіаційного захисту населення і територій в умовах виникнення НС.
18. Дайте визначення поняттю «радіаційний захист» та «радіаційна безпека».
19. Основні принципи радіаційного захисту.
20. Основні принципи державної політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційного захисту.
21. Завдання та зміст проведення йодної профілактики населення.
22. Основні напрямки і необхідне забезпечення радіаційного захисту населення і територій в умовах виникнення НС.

Тема 1.7. Хімічний захист у надзвичайних ситуаціях

План

- 1.7.1 Поняття про хімічні аварії. Стан безпеки на хімічно небезпечних об'єктах України
- 1.7.2 Ліквідації наслідків хімічних аварій. Прогнозування наслідків вилливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті
- 1.7.3 Хімічний захист населення і територій. Загальні відомості

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Дайте визначення поняттю «аварія з викиданням (проливанням) небезпечних хімічних речовин відповідно до ДСТУ 4933:2008 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Техногенні надзвичайні ситуації. Терміни та визначення основних понять. Далі по тексту «до ДСТУ».

2. Дайте визначення поняттю «небезпечна хімічна речовина» (НХР) відповідно до ДСТУ або Наказу МВС України від 29.11.2019 №1000 «Про затвердження Методики прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті». Далі по тексту «до Наказу МВС».

3. Дайте визначення поняттю «гранично допустима концентрація небезпечної хімічної речовини» відповідно до Наказу МВС.

4. Наведіть класифікацію НХР за ступенем токсичності відповідно до Наказу МНС від 22.09.2011 № 1017 «Про затвердження Рекомендацій щодо організації гасіння пожеж підрозділами МНС на промислових об'єктах підвищеної небезпеки з наявністю небезпечних хімічних речовин». Далі по тексту «до Наказу МНС».

5. Дайте визначення поняттю «зона хімічного забруднення» відповідно до Наказу МНС.

6. Дайте визначення поняттю «хімічне забруднення» відповідно до ДСТУ.

7. Дайте визначення поняттю «зона можливого хімічного забруднення (ЗМХЗ)» відповідно до Наказу МВС.

8. Дайте визначення поняттю «прогнозована зона хімічного забруднення (ПЗХЗ)» відповідно до Наказу МВС.

9. Дайте визначення поняттю «руйнування хімічно небезпечного об'єкта» відповідно до Наказу МВС.

10. Дайте визначення поняттю «хімічно небезпечний об'єкт» відповідно до Наказу МВС.

11. Дайте визначення поняттю «хімічно небезпечна адміністративно-територіальна одиниця» відповідно до Наказу МВС.

12. Дайте визначення поняттю «прогнозування» відповідно до Наказу МВС.

13. Назвіть заходи, які необхідні для проведення оцінки хімічної обстановки відповідно до Наказу МВС.

14. Охарактеризуйте стан безпеки на хімічно небезпечних об'єктах України.

15. Назвіть заходи, які необхідні для забезпечення хімічного захисту населення і територій відповідно до Кодексу Цивільного захисту України.

16. Назвіть порядок забезпечення непрацюючого населення засобами індивідуального захисту відповідно до Постанови КМУ від 19 серпня 2002 р. № 1200 «Затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю».

17. Назвіть основні завдання хімічної розвідки в зоні НС відповідно до Наказу МНС.

18. Назвіть засоби для обмеження і припинення викиду НХР відповідно до Наказу МНС.

19. Назвіть засоби для зниження швидкості випаровування й обмеження поширення хмари НХР відповідно до Наказу МНС.

20. Назвіть мету з якою проводять розрахунок сил і засобів для обмеження зони хімічного забруднення у разі витікання НХР відповідно до Наказу МНС.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИ- СТУ

Тема 2.1. Планування заходів з питань цивільного захисту

План

2.1.1 Сутність, вимоги та принципи планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту.

2.1.2 Нормативна база з питань планування у сфері цивільного захисту.

2.1.3 Плани з питань цивільного захисту та організація їх розроблення.

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Назвіть плануючі документи, які розробляються для організації діяльності єдиної державної системи цивільного захисту Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання відповідно до Кодексу Цивільного захисту.

2. Назвіть мету з якою розробляють План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 223 «Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня».

3. Назвіть призначення Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня.

4. Назвіть основні шляхи реалізації Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня.

5. Вкажіть як здійснюється оповіщення населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації починаючи з загальнодержавного рівня та до рівня областей.

6. Назвіть мету, з якою розробляють Плани реагування на надзвичайні ситуації відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 серпня

2017 р. № 626 «Про затвердження Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту».

7. Назвіть критерій відповідно до якого на суб'єктах господарювання замість Плану розробляється інструкція щодо дії персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій.

8. Назвіть підстави коли розробляється та затверджується План локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єкті підвищеної небезпеки.

9. Назвіть мету, з якою розробляють Плани цивільного захисту на особливий період.

10. Назвіть підстави, коли суб'єкт господарювання зобов'язаний мати План цивільного захисту на особливий період.

11. Назвіть для ліквідації наслідків яких аварій і катастроф розробляється План проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій державного рівня у мирний час.

12. Назвіть складові які повинен мати План цивільного захисту підприємства, установи, організації на особливий період відповідно до Наказу МНС України від 16.07.2009 № 494 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період».

13. Назвіть складові текстової частини Плану.

14. Назвіть мету планування укриття персоналу у захисних спорудах ЦЗ.

15. Назвіть заходи, які повинні бути передбачені при організації і здійснення заходів радіаційного, хімічного та біологічного захисту.

16. Назвіть вимоги до розробки плануючих документів ЦЗ відповідно до Методичних рекомендацій щодо розроблення планів з питань цивільного захисту ДСНС України, Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту.

17. Назвіть основні нормативно-правові акти та нормативні документи на підставі яких здійснюється робота з питань планування у сфері цивільного захисту відповідно до Методичних рекомендацій.

18. Назвіть основні групи документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання відповідно до Наказу ДСНС України від 12.07.2016 № 335 «Про затвердження Примірного переліку документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання».

19. Назвіть основні організаційно-розпорядчі документи з питань ЦЗ.

20. Назвіть основні документи щодо планування заходів з питань ЦЗ.

21. Назвіть основні документи щодо утворення та діяльності сил ЦЗ.

22. Назвіть основні документи з організації зв'язку та оповіщення.

23. Назвіть основні документи щодо організації інженерного захисту.

24. Назвіть основні документи з питань евакуації.
25. Назвіть основні документи з питань радіаційного і хімічного захисту.
26. Назвіть основні документи з питань медичного та біологічного захисту.
27. Назвіть основні документи з підготовки органів управління та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.
28. Назвіть основні документи з питань створення та використання матеріальних резервів.
29. Назвіть основні документи з питань техногенної безпеки.
30. Назвіть основні документи з питань пожежної безпеки.
31. Назвіть основні документи з питань пожежно-рятувальних робіт.
32. Назвіть основні документи з питань профілактики травматизму невинного характеру.

Тема 2.2. Визначення необхідної кількості рятувальників та техніки для проведення рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті

План

- 2.2.1 Проведення рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті. Терміни та поняття
- 2.2.2 Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій. Значення Державного матеріального резерву та інших матеріальних резервів для ліквідації наслідків НС.
- 2.2.3 Визначення необхідної кількості рятувальників та техніки для проведення рятувальних та аварійно-відновлювальних робіт на об'єкті

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Дайте визначення поняттю «аварійно-рятувальна служба» відповідно до Кодексу ЦЗ України.
2. Дайте визначення поняттю «аварійно-рятувальне формування» .
3. Дайте визначення поняттю «аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи» (АРІНР).
4. Дайте визначення поняттю «аварія».
5. Дайте визначення поняттю «відновлювальні роботи».
6. Дайте визначення поняттю «ліквідація наслідків надзвичайної ситуації».
7. Назвіть заходи які виконують в процесі проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
8. Назвіть органи державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють загальне керівництво організацією та проведенням заходів і робіт з

ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, відновлювальних робіт залежно від рівня та характеру походження надзвичайної ситуації.

9. Хто може бути призначеним керівником робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації державного рівня.

10. Хто може бути призначеним керівником робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації регіонального рівня.

11. Хто може бути призначеним керівником робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації місцевого рівня.

12. Хто може бути призначеним керівником робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації об'єктового рівня.

13. Назвіть які рішення може самостійно прийняти керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

14. Назвіть мету створення штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

15. Назвіть тих, хто входить до складу штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

16. Назвіть заходи які виконуються при проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період.

17. Назвіть того, хто вважається постраждалий внаслідок надзвичайної ситуації.

18. Назвіть заходи які необхідні для організації проведення АРІНР відповідно до Наказу МВС від 26.04.2018 № 340 «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж».

19. Назвіть першочергове завдання АРІНР та ті заходи, які повинні бути для цього реалізовані відповідно до Наказу МВС від 26.04.2018 № 340.

20. Дайте визначення поняттю «локалізація НС» та назвіть способи її здійснення відповідно до Наказу МВС від 26.04.2018 № 340.

21. Назвіть небезпеки, які можливі під час виникнення аварій на хімічно небезпечних об'єктах відповідно до Наказу МВС від 26.04.2018 № 340.

22. Назвіть порядок допуску особового складу оперативно-рятувальної служби цивільного захисту до проведення АРІНР під час ліквідації наслідків аварій на хімічно небезпечних об'єктах відповідно до Наказу МВС від 26.04.2018 № 340.

23. Назвіть заходи з проведення АРІНР під час аварії на небезпечних хімічних об'єктах відповідно до Наказу МВС від 26.04.2018 № 340.

24. Назвіть завдання, які вирішують підрозділи РХБ захисту при проведенні АРІНР у випадку виникнення аварій на хімічно небезпечних об'єктах відповідно до Наказу МВС від 26.04.2018 № 340.

25. Назвіть завдання які вирішуються силами радіаційної розвідки при проведенні АРІНР у випадку вимкнення аварій на радіаційно небезпечних об'єктах відповідно до Наказу МВС від 26.04.2018 № 340.

26. Дайте визначення поняттю «оперативний матеріальний резерв» відповідно до Кодексу ЦЗ України.

27. Дайте визначення поняттю «відомчий матеріальний резерв» відповідно до Кодексу ЦЗ України.

28. Дайте визначення поняттю «регіональний та місцевий матеріальні резерви» відповідно до Кодексу ЦЗ України.

29. Дайте визначення поняттю «об'єктовий матеріальний резерв» відповідно до Кодексу ЦЗ України.

30. Дайте визначення поняттю «матеріальний резерв» відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775 «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».

31. Назвіть хто та якого рівня створює матеріальний резерв відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775.

32. За рахунок яких коштів створюються матеріальні резерви різних рівнів відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775.

33. Назвіть виняткові випадки в яких дозволено використовувати матеріальні резерви відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775.

34. Вкажіть рівень НС, коли використовуються матеріальні резерви різних рівнів відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775.

35. Дайте визначення поняттю «державний резерв» відповідно до Закону України «Про державний матеріальний резерв».

36. Вкажіть призначення державного резерву відповідно до Закону України «Про державний матеріальний резерв».

37. Назвіть фактори які визначають номенклатуру та обсяги матеріальних резервів відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775.

Тема 2.3. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту

План

2.3.1 Поняття про єдину державну систему цивільного захисту

2.3.2 Забезпечення техногенної безпеки суб'єктами господарювання

2.3.3 Стійкість роботи об'єктів господарювання у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу.

2.3.6 Забезпечення продовольчої безпеки, як складової економічної та національної безпеки країни.

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Дайте визначення поняттю «єдина державна система цивільного захисту» відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

2. Назвіть основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Кодексу ЦЗ України.

3. Дайте визначення поняттю «органи управління цивільного захисту» відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

4. Дайте визначення поняттю «координаційні органи» відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

5. Дайте визначення поняттю «регіон» відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

6. Хто здійснює загальне та безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту.

7. Назвіть основну мету функціонування єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

8. Назвіть складові єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

9. Назвіть мету створення функціональних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

10. Назвіть постійно діючі органи управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівнях відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

11. Назвіть координаційні органи до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівнях відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

12. Назвіть спеціалізовані органи які діють для забезпечення управління у режимі повсякденного функціонування органами управління та силами цивільного захисту, координації їх дій, здійснення цілодобового чергування та забезпечення функціонування системи збору, оброблення, узагальнення та

аналізу інформації про обстановку в районах виникнення надзвичайних ситуацій на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівнях відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

13. Назвіть складові сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

14. Назвіть складові сил цивільного захисту функціональних підсистем відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

15. Назвіть режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Кодексу ЦЗ України.

16. Назвіть підстави для тимчасового введення в Україні або в межах конкретної її території для єдиної державної системи цивільного захисту режиму підвищеної готовності відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

17. Назвіть підстави для тимчасового введення в Україні або в межах конкретної її території для єдиної державної системи цивільного захисту режиму надзвичайної ситуації відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

18. Назвіть підстави встановлення режиму надзвичайного стану для єдиної державної системи цивільного захисту у повному обсязі або частково для окремих її територіальних підсистем відповідно до Кодексу ЦЗ України.

19. Назвіть завдання, що виконуються єдиною державною системою цивільного захисту, у режимі повсякденного функціонування відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

20. Назвіть завдання, що виконуються єдиною державною системою цивільного захисту, у режимі підвищеної готовності відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

21. Назвіть завдання, що виконуються єдиною державною системою цивільного захисту, у режимі надзвичайної ситуації відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

22. Назвіть завдання, що виконуються єдиною державною системою цивільного захисту, у режимі надзвичайного стану відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

23. Назвіть кошти за рахунок яких здійснюється фінансування єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

24. Назвіть заходи які пов'язані з виконанням завдань з захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій до фінансування яких використовується Резервний фонд Кабінету Міністрів України відповідно до Постанови Верховної Ради України від 22 лютого 1996 р. № 62/96-ВР.

25. Використання матеріальних ресурсів з державного, оперативного, регіонального та місцевого резерву для забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775.

26. Назвіть джерела небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру відповідно до Кодексу ЦЗ України.

27. Дайте визначення поняття «забезпечення техногенної безпеки органами державної влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання» відповідно до Кодексу ЦЗ України.

28. Назвіть відповідальних за забезпечення техногенної безпеки відповідно до Кодексу ЦЗ України:

- суб'єкта господарювання;
- під час проектування, будівництва об'єктів, будівель і споруд;
- в жилих приміщеннях.

29. Назвіть критерії, згідно яких здійснюється віднесення міст та суб'єктів господарювання до відповідних груп і категорій цивільного захисту відповідно до Кодексу ЦЗ України.

30. Назвіть норми, яким повинні відповідати вимоги щодо дотримання техногенної безпеки відповідно до Кодексу ЦЗ України.

31. Назвіть об'єкти на яких повинна бути та діяти автоматизована система раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення відповідно до Кодексу ЦЗ України.

32. Дайте визначення поняття «небезпечні об'єкти» відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879 «Про затвердження Правил техногенної безпеки».

33. Дайте визначення поняття «небезпечні території» відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

34. Вкажіть заходи, які посадові особи повинні включити до планів основних заходів цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем та їх ланок, а також планів локалізації і ліквідації аварій відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

35. Вкажіть випадки, які повинні здійснюватися з метою Забезпечення техногенної безпеки на об'єктах відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

36. Перерахуйте шляхи, якими суб'єкти господарювання у випадках, визначених Кодексом, забезпечують техногенну відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

37. Перерахуйте шляхи, якими забезпечується техногенна безпека на небезпечних об'єктах відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

38. Назвіть шляхи забезпечення техногенної безпеки на небезпечних територіях та у зонах можливого ураження від небезпечних об'єктів які здійснюють органи влади відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

39. Дайте визначення поняття «інформування про надзвичайні ситуації техногенного характеру» відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

40. Назвіть обставини, які треба врахувати при створенні матеріальних резервів для здійснення заходів, спрямованих на запобігання і ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру та надання термінової допомоги постраждалому населенню» відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

41. В яких випадках працівники небезпечних об'єктів повинні постійно носити засоби індивідуального захисту органів дихання при собі відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

42. Назвіть що повинні знати за результатами навчань працівники підприємства відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

43. Назвіть плани з питань ЦЗ, які повинні містити заходи радіаційного та хімічного захисту відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

44. Назвіть заходи які повинні реалізуватися на всіх небезпечних об'єктах, які виробляють, використовують, транспортують, переробляють або зберігають НХР і радіоактивні речовини відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

45. Назвіть заходи техногенної безпеки які повинні бути відображені у посадових інструкціях та обов'язках працівників відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

46. Назвіть заходи які повинні здійснити відповідальні особи у разі виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру відповідно до Наказу МВС України від 05.11.2018 № 879.

47. Назвіть вимоги, яким повинні відповідати плани локалізації і ліквідації аварій на об'єктах підвищеної небезпеки відповідно до ст.11 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

48. Дайте визначення поняття «стійке функціонування об'єкта» відповідно до Наказу МНС України від 10.02.2012 № 485 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації об'єктів».

49. Дайте визначення поняття «стале функціонування об'єкта» відповідно до ДСТУ 8773:2018 «Склад та зміст розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту в складі проектної документації на будівництво об'єктів».

50. Назвіть напрямки державної політики у сферах національної безпеки і оборони відповідно до ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України».

51. Дайте визначення поняття «економічна безпека» відповідно до Наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України».

52. Дайте визначення поняття «продовольча безпека» відповідно до Наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277.

53. Назвіть основні групи харчових продуктів за якими розраховуються індикатори, що характеризують стан продовольчої безпеки відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379.

54. Назвіть індикатори продовольчої безпеки відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379.

Тема 2.4. Визначення необхідних засобів індивідуального захисту, дегазуючих речовин та кількості працівників для виконання аварійно-рятувальних робіт в умовах зараження НХР

План

2.4.1 Особливості дій підрозділів оперативно-рятувальна служба цивільного захисту (ОРС ЦЗ) під час ліквідації наслідків аварій на хімічно небезпечних об'єктах

2.4.2 Основні терміни та поняття щодо засобів індивідуального захисту (ЗІЗ) рятувальників

2.4.3 Основні терміни та поняття щодо проведення спеціальної обробки техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту та санітарної обробки рятувальників

2.4.4 Режими робіт особового складу підрозділів ОРС ЦЗ у засобах індивідуального захисту (ЗІС) у зонах хімічного та радіоактивного забруднення

2.4.5 Визначення типу та кількості ЗІЗ, дегазуючих речовин та кількості працівників для виконання АРР в умовах зараження НХР

Контрольні запитання для самостійного вивчення

1. Назвіть фактори ураження, які можливі під час виникнення аварій на хімічно небезпечних об'єктах відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340 «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж».

2. Вкажіть особливості формування факторів ураження під час виникнення аварій на хімічно небезпечних об'єктах відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

3. Назвіть заходи з проведення АРІНР під час аварії на небезпечних хімічних об'єктах відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

4. Назвіть завдання, які вирішуються під час проведення рекогносцировки району аварії відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

5. Назвіть завдання, які повинні визначити під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт (АРІНР) на хімічно небезпечних об'єктах відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

6. Назвіть додаткову інформацію, яка доводиться до підрозділів РХБ захисту відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

7. Назвіть додаткову інформацію, яка доводиться до аварійно-рятувальних підрозділів відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

8. Назвіть додаткову інформацію, яка доводиться до інженерних підрозділів відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

9. Назвіть додаткову інформацію, яка доводиться до резервних сил відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

10. Назвіть вимоги до ЗІЗ в яких дозволяється проводити розвідку осередку аварії відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

11. Назвіть перелік даних, які повинні визначити підрозділи РХБ захисту під час проведення розвідку осередку аварії відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

12. Назвіть критерій вибору місця першочергового пошуку постраждалих в залежності від вагою небезпечної хімічної речовини (НХР) в порівнянні з вагою повітря відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

13. Назвіть першочергові завдання, які вирішуються під час проведення дегазації місцевості, виробничих територій, споруд і обладнання, забруднених НХР відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

14. Назвіть першочергові завдання, які здійснюють підрозділи ОРС ЦЗ після проведення АРІНР в осередку хімічного забруднення відповідно до Наказу МВС України від 26.04.2018 № 340.

15. Дайте визначення поняття «режим діяльності рятувальників» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

16. Дайте визначення поняття «засіб індивідуального захисту» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

17. Дайте визначення поняття «фільтрувальний засіб індивідуального захисту» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

18. Дайте визначення поняття «ізолювальний засіб індивідуального захисту органів дихання» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

19. Дайте визначення поняття «засіб індивідуального захисту шкіри» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

20. Дайте визначення поняття «ізолювальний засіб індивідуального захисту шкіри» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

21. Дайте визначення поняття «фільтрувальний засіб індивідуального захисту шкіри» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

22. Дайте визначення поняття «комплект засобів індивідуального захисту» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

23. Дайте визначення поняття «небезпечна хімічна речовина» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

24. Дайте визначення поняття «аерозоль» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

25. Дайте визначення поняття «зона хімічного забруднення» відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

26. Дайте визначення поняття «спеціальна обробка (деконтамінація)» відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України щодо проведення спеціальної обробки техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту та санітарної обробки рятувальників.

27. Дайте визначення поняття «дезактивація» відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України щодо проведення спеціальної обробки техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту та санітарної обробки рятувальників.

28. Дайте визначення поняття «дегазація» відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України щодо проведення спеціальної обробки техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту та санітарної обробки рятувальників.

29. Дайте визначення поняття «санітарна обробка» відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України щодо проведення спеціальної обробки техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту та санітарної обробки рятувальників.

30. Дайте визначення поняття «Поверхнево-активні речовини (ПАР)» відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України щодо проведення спеціальної обробки техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту та санітарної обробки рятувальників.

31. Дайте визначення поняття «район спеціальної обробки (РСО)» відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України щодо проведення спеціальної обробки техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту та санітарної обробки рятувальників.

32. Назвіть мету, з якою проводиться спеціальна обробка відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

33. Назвіть складові спеціальної обробки відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

34. Назвіть мету, з якою проводиться часткова спеціальна обробка відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

35. Назвіть мету, з якою проводиться повна спеціальна обробка відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

36. Охарактеризуйте способи проведення дезактивації відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

37. Охарактеризуйте способи проведення дегазації відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

38. Назвіть мету, з якою проводиться санітарна обробка та перелік заходів часткової і повної обробки відповідно до Методичних рекомендацій

Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

39. Назвіть служби та формування які проводять повну спеціальну обробку відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

40. Назвіть формування цивільного захисту які створюються для безпосереднього проведення повної спеціальної обробки відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

41. Дайте визначення поняття «район спеціальної обробки» відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

42. Назвіть, які заходи передбачає повна санітарна обробка відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

43. Назвіть речовини і розчини, що використовуються для дегазації (нейтралізації) небезпечних хімічних речовин відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

44. Назвіть табельні засоби санітарної обробки відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

45. Назвіть табельні засоби дегазації та дезактивації спеціального обладнання та транспорту відповідно до Методичних рекомендацій Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту ДСНС України.

46. Назвіть мету встановлення режимів робіт особового складу підрозділів ОРС ЦЗ під час виконання робіт у ЗІЗ відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення».

47. Назвіть фактори, які впливають на встановлення режимів робіт особового складу підрозділів ОРС ЦЗ під час виконання робіт у ЗІЗ відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551.

48. Назвіть що включають режими робіт відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551.

49. Назвіть фактори, які визначають гранично допустимий час роботи особового складу у ЗІЗ відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551.

50. Назвіть підстави вибору типу і класу ЗІЗ відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551.

51. Назвіть випадки, коли використовують виключно ізолюючи ЗІЗ органів дихання відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551.

52. Як впливає вік працівника на гранично - допустимий час роботи в ЗІЗ відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551.

53. Назвіть заходи, які доцільно здійснювати під час виконання робіт в ізолюючому захисному одязі при сухій жаркій погоді відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551.

54. Назвіть складові медичного спостереження за станом здоров'я особового складу у ході робіт у зонах радіаційного та хімічного забруднення відповідно до Наказу МНС від 07.08.2009 № 551.

55. Назвіть підстави вибору категорії ЗІЗ відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Комплекти засобів індивідуального захисту рятувальників. Класифікація й загальні вимоги».

56. Назвіть випадки, в яких застосовують ізолювальні ЗІЗОД відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011.

57. Назвіть вимоги до ЗІЗ, які застосовують для проведення аварійно-рятувальних робіт у зоні хімічного і радіоактивного забруднення відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011.

58. Назвіть випадки, коли заборонено експлуатування ЗІЗ відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011.

59. Назвіть вимоги до підготовки рятувальників для проведення робіт у ЗІЗ відповідно до СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 1.1. Основні поняття з безпеки в надзвичайних ситуаціях. Кодекс цивільного захисту України

1. Аварія, це небезпечна подія:

- А) Техногенного характеру;
- Б) Соціального характеру;
- В) Природного характеру;
- Г) Військового характеру.

2. Відновлювальні роботи - комплекс робіт, пов'язаних з відновленням будівель, споруд, підприємств, установ та організацій:

- А) Виключно державної власності;
- Б) Не залежно від форми власності;
- В) Державної та комунальної власності;
- Г) Комунальної або приватної власності.

3. Евакуація - організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації:

- А) Виключно людей;
- Б) Виключно матеріальних цінностей;
- В) Населення, матеріальних і культурних цінностей;
- Г) Населення та культурних цінностей.

4. Дорожньо-транспортна пригода - подія, що сталася під час руху дорожнього транспортного засобу, внаслідок якої:

- А) Загинули люди;
- Б) Загинули або отримали травми люди;
- В) Заподіяна шкода майну;
- Г) Загинули або зазнали травм люди чи заподіяна шкода майну.

5. Назвіть центральний орган виконавчої влади, якій нині забезпечує реалізацію державної політики в сферах цивільного захисту, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій на території України:

- А) Державна служба України з надзвичайних ситуацій;
- Б) Міністерство надзвичайних ситуацій України;
- В) Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій і в справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи;
- Г) Міністерство Оборони України.

6. Епізоотія - широке поширення заразної хвороби серед:

- А) Виключно великої рогатої худоби;
- Б) В цілому серед тварин;
- В) Виключно серед диких тварин;
- Г) Виключно серед домашніх тварин.

7. Постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру це:

- А) Особи, які втратили майно внаслідок надзвичайної ситуації;
- Б) Особи, які стали безробітними внаслідок надзвичайної ситуації;
- В) Особи, здоров'ю яких заподіяна шкода внаслідок надзвичайної ситуації;
- Г) Ті особи, які вказані в пп. А і В.

8. Уривчасте звучання електросирен, часті гудки транспорту означають сигнал цивільного захисту:

- А) Повітряна тривога;
- Б) Загроза катастрофічної повені;
- В) Аварія з викидом радіоактивних речовин;
- Г) Увага, всім.

9. Популяризація культури безпеки життєдіяльності серед дітей та молоді організовується і здійснюється шляхом:

- А) Проведенням змагань різного рівня з безпеки життєдіяльності, проведенням навчально-тренувальних зборів і польових таборів та участю у заходах міжнародного рівня з цих питань;
- Б) Виключно участю в міжнародних змаганнях;
- В) Виключно проведенням навчально-тренувальних зборів;
- Г) Проведенням семінарів в школах та ліцеях.

10. Який орган в системі державної влади України відповідає за здійснення заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та здійснює керівництво єдиною державною системою цивільного захисту:

- А) Верховна рада;
- Б) Кабінет міністрів;
- В) Верховний суд;
- Г) Конституційний суд.

Тема 1.2. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС

1. Імовірність виникнення або послідовне виникнення аварій на об'єктах, розташованих біля об'єкта підвищеної небезпеки, на якому виникла аварія, пов'язана із використанням небезпечних речовин має назву:

- А) Ефект «доміно»;
- Б) Ефект «шахів»;
- В) Ефект «тенісу» ;
- Г) Ефект «регбі».

2. Ідентифікація об'єкта підвищеної небезпеки проводиться:

- А) Одним етапом;
- Б) Трьома етапами;
- В) Чотирьома етапами ;
- Г) Десятьма етапами.

3. У структурі ОПН на території України найбільш поширені:

- А) Автозаправні станції;
- Б) Вузлові залізничні станції;
- В) Промислові підприємства;
- Г) Магістральні трубопроводи.

4. Для встановлення рівня можливих НС необхідно визначити такі показники:

- А) Територіальне поширення імовірних НС;
- Б) Кількість осіб, що можуть постраждати від впливу наслідків можливих НС;
- В) Кількість осіб, яким можуть бути порушені умови життєдіяльності у результаті можливої аварії на об'єкті та битки від наслідків можливих НС;
- Г) **Всі показники, які вказані в пп. А-В.**

5. Повторна ідентифікація ОПН проводиться протягом:

- А) **Протягом 60 календарних днів;**
- Б) Протягом 30 календарних днів;
- В) Протягом 20 календарних днів;
- Г) Протягом 40 календарних днів.

6. Регіонального рівня визнається надзвичайна ситуація збитки від якої перевищили:

- А) 150 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;
- Б) **15 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;**
- В) 5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;
- Г) Правильної відповіді немає.

7. Суміш це механічне сполучення або розчин:

- А) Не менш трьох речовин;
- Б) Більш як три речовини;
- В) **Двох чи більше речовин;**
- Г) Правильної відповіді немає.

8. Для визначення рівня надзвичайної ситуації встановлюються такі критерії:

- А) Територіальне поширення та обсяги технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
- Б) Кількість людей, які внаслідок дії уражальних чинників джерела надзвичайної ситуації загинули або постраждали, або нормальні умови життєдіяльності яких порушено;
- В) Розмір збитків, завданих уражальними чинниками джерела надзвичайної ситуації;
- Г) **Всі критерії, які вказані в пп. А-В.**

9. Регіонального рівня визнається надзвичайна ситуація яка призвела до загибелі:

- А) Від 3 до 5 осіб;

- Б) 1-2 особи;
- В) Понад 10 осіб;
- Г) Правильної відповіді немає.

10. Найбільш поширений вид небезпеки ОПН це:

- А) Вибухова;
- Б) Пожежна;
- В) Хімічна;
- Г) Правильної відповіді немає.

Тема 1.3. Оцінка обстановки у разі аварії на гідротехнічній споруді

1. Водосховище це штучна водойма місткістю:

- А) Більше 1 млн. кубічних метрів;
- Б) Більше 5 млн. кубічних метрів;
- В) Від 0,5 до 1 млн. кубічних метрів;
- Г) Не більше 0,5 млн. кубічних метрів;

2. Озеро це:

- А) Природна або штучна западина суші, заповнена прісними або солоними водами;
- Б) Природна западина суші, заповнена прісними або солоними водами;
- В) Природна западина суші, заповнена прісними водами;
- Г) Штучна западина суші, заповнена прісними або солоними водами.

3. Ставок це:

- А) Штучно створена водойма місткістю не більше 0,5 млн. куб. метрів;
- Б) Природний водойм місткістю не більше 1 млн. кубічних метрів;
- В) Штучно створена водойма місткістю не більше 1 млн. куб. метрів;
- Г) Штучно створена водойма місткістю більше 1 млн. кубічних метрів.

4. База даних гідротехнічних споруд це:

- А) Паперова база даних, що включає інформацію про технічні характеристики ГТС;
- Б) Електронна база даних, що включає інформацію про кількість ГТС;
- В) Електронна база даних, що включає інформацію про кількість ГТС які знаходиться у стадії будівництва;
- Г) Електронна база даних, що включає інформацію про технічні характеристики ГТС, технічний стан елементів ГТС тощо.

5. Аварія на ГТС це:

А) Ушкодження, вихід з ладу, руйнування ГТС, що відбулося по техногенним (конструктивним, виробничим, технологічним, експлуатаційним) або природним причинам;

Б) Ушкодження ГТС що відбулося виключно по виробничим причинам;

В) Ушкодження ГТС що відбулося виключно по природним причинам;

Г) Руйнування ГТС що відбулося виключно по конструктивним причинам;

6. Безпека ГТС це:

А) Властивість гідротехнічних споруд, що дозволяє забезпечувати захист життя, здоров'я і законних інтересів людей;

Б) Властивість гідротехнічних споруд, що дозволяє забезпечувати захист життя, здоров'я і законних інтересів людей, навколишнього середовища і господарських об'єктів;

В) Властивість гідротехнічних споруд, що дозволяє забезпечувати захист навколишнього середовища і господарських об'єктів;

Г) Властивість гідротехнічних споруд, що дозволяє забезпечувати захист законних інтересів людей.

7. ГТС це:

А) Споруда, що підпадає під вплив водного середовища, призначена для використання і охорони водних ресурсів;

Б) Споруда, що підпадає під вплив водного середовища, призначена для захисту від шкідливого впливу вод;

В) Споруда, що підпадає під вплив водного середовища, призначена для використання і охорони водних ресурсів, а також для захисту від шкідливого впливу вод;

Г) Правильної відповіді немає.

8. Відмова ГТС це подія, що полягає:

А) В повному руйнуванні ГТС;

Б) В перевищенні терміну нормальної експлуатації;

В) Правильної відповіді немає;

Г) В переході через один із граничних станів (реалізація позаграничного стану);

9. По статистичним даним ризик аварій на гідротехнічних спорудах значно зростає:

А) Після 40— 50 років від початку експлуатації.

Б) Після 20 років від початку експлуатації;

В) Після 30 років від початку експлуатації;

Г) Правильної відповіді немає.

10. Евакуація населення із зон можливого катастрофічного затоплення проводиться насамперед із населених пунктів що розміщуються поблизу гребель, хвиля прориву яких може досягнути зазначених населених пунктів:

- А) Менше ніж за шість годин;
- Б) Менше ніж за чотири години;
- В) Менше ніж за одну годину;
- Г) Правильної відповіді немає.

Тема 1.4. Організація і проведення евакуаційних заходів у надзвичайних ситуаціях

1. На якому рівні може проводитися евакуація:

- А) Починаючи з об'єктового та до державного;
- Б) На державному та регіональному;
- В) На місцевому або об'єктовому рівні;
- Г) Правильної відповіді немає.

2. Рішення про проведення евакуації на державному рівні приймає:

- А) Президент України;
- Б) Кабінет Міністрів України;
- В) Голова ДСНС України;
- Г) Правильної відповіді немає.

3. Загальна евакуація проводиться для всіх категорій населення із зон:

- А) Тільки можливого радіоактивного забруднення;
- Б) Тільки можливого радіоактивного та хімічного забруднення;
- В) Можливого радіоактивного та хімічного забруднення та катастрофічного затоплення місцевості з чотиригодинним добіганням проривної хвилі при руйнуванні гідротехнічних споруд;
- Г) Правильної відповіді немає.

4. Для проведення загальної евакуації в разі виникнення безпосередньої загрози життю або здоров'ю населення залучаються транспортні засоби:

- А) Виключно наявні транспортні засоби відповідної адміністративної території;
- Б) Транспортні засоби відповідної адміністративної території та суб'єктів господарювання;
- В) Транспортні засоби відповідної адміністративної території та громадян;

Г) Транспортні засоби відповідної адміністративної території, суб'єктів господарювання та громадян.

5. Часткова евакуація населення проводиться з використанням:

- А) Транспортних засобів, що експлуатуються згідно з графіком роботи;
- Б) Транспортних засобів які належать виключно ДСНС відповідного регіону;
- В) Транспортних засобів які належать громадянам які мешкають в відповідному регіоні;
- Г) Правильної відповіді немає.

6. У разі виникнення загрози життю або здоров'ю громадянам України на території іноземних держав їх евакуація проводиться за рішенням:

- А) Кабінету Міністрів України;
- Б) Міністерства закордонних справ України;
- В) ДСНС України;
- Г) Правильної відповіді немає.

7. Рішення про проведення евакуації населення із зони радіоактивного забруднення на підставі інформації суб'єктів господарювання, які експлуатують ядерні установки приймається:

- А) Кабінетом Міністрів України;
- Б) ДСНС України;
- В) Місцевими держадміністраціями;
- Г) Правильної відповіді немає.

8. До органів з евакуації належать:

- А) Комісії з питань евакуації;
- Б) Проміжні пункти та приймальні пункти евакуації;
- В) Збірні пункти евакуації;
- Г) Всі органи з евакуації , які вказані в пп. А-В.

9. Комісії з питань евакуації утворюються на суб'єктах господарювання з чисельністю працюючого персоналу:

- А) Більш як 50 осіб;
- Б) Більш як 500 осіб;
- В) Не залежно від чисельності працюючого персоналу;
- Г) Правильної відповіді немає.

10. Евакуйоване населення розміщується:

- А) Виключно у придатних для проживання будівлях підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності;

Б) У готелях, санаторіях, пансіонатах, будинках відпочинку, дитячих оздоровчих таборах та у придатних для проживання будівлях підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності;

В) У квартирах або будинках які належать громадянам;

Г) Правильної відповіді немає.

Тема 1.5. Оцінка обстановки у разі вибухів твердих вибухових речовин на потенційно небезпечних об'єктах

1. Нітрат амонію з точки зору вибухопожежонебезпеки це:

А) Окисник та пожежонебезпечна речовина;

Б) Тільки окисник;

В) Тільки пожежонебезпечна речовина;

Г) Правильної відповіді немає.

2. Вибухові речовини це:

А) Тільки рідкі речовини чи суміші речовин, які під впливом зовнішніх факторів здатні швидко змінювати свій хімічний склад;

Б) Рідкі або тверді речовини чи суміші речовин, які під впливом зовнішніх факторів здатні швидко змінювати свій хімічний склад;

В) Тільки тверді речовини чи суміші речовин, які під впливом зовнішніх факторів здатні швидко змінювати свій хімічний склад;

Г) Правильної відповіді немає.

3. Нітрату амонію притаманна здатність вибухати під впливом:

А) Тільки ударів вибухової хвилі;

Б) Тільки внаслідок впливу високої температури;

В) Під впливом факторів вказаних в пп. А и Б;

Г) Правильної відповіді немає.

4. Ударно-повітряна хвиля це:

А) Хвиля розрядженого повітря, яка розповсюджується від місця вибуху з дозвуковою швидкістю на передньому фронті якої миттєво змінюється тиск;

Б) Хвиля стиснутого повітря, яка розповсюджується від місця вибуху з надзвуковою швидкістю, на передньому фронті не змінюються термодинамічні параметри середовища;

В) Правильної відповіді немає;

Г) Хвиля стиснутого повітря, яка розповсюджується від місця вибуху з надзвуковою швидкістю, на передньому фронті якої миттєво змінюються всі термодинамічні параметри середовища: тиск, щільність, температура.

5. Нітрат амонію в упакованому вигляді або насипом не має зберігатися в контакті з гарячими предметами:

- А) З температурою поверхні що перевищує $37,7\text{ }^{\circ}\text{C}$ та на відстані меншій ніж $0,75\text{ м}$;
- Б) З температурою поверхні що перевищує $50\text{ }^{\circ}\text{C}$ та на відстані меншій ніж $3,0\text{ м}$;
- В) З температурою поверхні що перевищує $25,0\text{ }^{\circ}\text{C}$ та на відстані меншій ніж $0,50\text{ м}$;
- Г) Правильної відповіді немає.

6. Вибух це процес дуже швидкого перетворення вибухової речовини:

- А) У велику кількість розряджених і нагрітих газів, що розширюючись виконують механічну роботу;
- Б) У велику кількість стиснутих і нагрітих газів, що розширюючись виконують механічну роботу;
- В) У велику кількість стиснутих і охолоджених газів, що розширюючись виконують механічну роботу;
- Г) Правильної відповіді немає.

7. Зона повних руйнувань у осередку вибуху по дії повітряної ударної хвилі характеризується:

- А) Надлишковим тиском у фронті ударної хвилі $\Delta P_f = 70\text{ кПа}$;
- Б) Надлишковим тиском у фронті ударної хвилі $\Delta P_f = 300\text{ кПа}$;
- В) Надлишковим тиском у фронті ударної хвилі $\Delta P_f = 100\text{ кПа}$;
- Г) Правильної відповіді немає.

8. Зона слабких руйнувань у осередку вибуху по дії повітряної ударної хвилі характеризується:

- А) Надлишковим тиском у фронті ударної хвилі $\Delta P_f = 70\text{ кПа}$;
- Б) Надлишковим тиском у фронті ударної хвилі $\Delta P_f = 90\text{ кПа}$;
- В) Надлишковим тиском у фронті ударної хвилі $\Delta P_f = 40\text{ кПа}$;
- Г) Надлишковим тиском у фронті ударної хвилі $\Delta P_f = 15\text{ кПа}$.

9. Середні ушкодження споруд характеризується наступними руйнуваннями:

- А) Великі тріщини в стінах будівель, обвалення димових труб, часткове падіння покрівлі;
- Б) На стінах будівель з'являються тонкі тріщини, обсипається штукатурка, відколюються невеликі шматки, пошкоджуються скла у вікнах;
- В) Повністю зруйновані перегородки і стіни, повне обвалення всієї конструкції будівлі, знищення зв'язків між частинами будівель, часткове руйнування фундаменту будівлі;

Г) Обвалення внутрішніх перегородок і стін, проломи в стінах, обвалення частини будівель, руйнування зв'язків між частинами будівель, обвалення покрівлі;

10. У осередку вибуху по дії повітряної ударної хвилі прийнято виділяти:

- А) Дві кругові зони руйнувань;
- Б) Чотири кругові зони руйнувань;
- В) Три кругові зони руйнувань;
- Г) Правильної відповіді немає.

Тема 1.6. Радіаційний захист у надзвичайних ситуаціях

1. Опромінення це вплив на людину іонізуючого випромінювання, яке може бути:

- А) Зовнішнім або внутрішнім;
- Б) Тільки зовнішнім;
- В) Тільки внутрішнім;
- Г) Правильної відповіді немає.

2. Безпосередньо іонізуюче випромінювання складається з заряджених частинок:

- А) Тільки електронів;
- Б) Електронів, протонів, альфа-частинок;
- В) Тільки протонів;
- Г) Протонів або альфа-частинок.

3. Опромінення населення це:

А) Опромінення, якого зазнає (зазнала) людина виключно від ядерних установок за винятком професійного і медичного опромінення та опромінення, зумовленого місцевим природним радіаційним фоном;

Б) Опромінення, якого зазнає (зазнала) людина виключно від джерел іонізуючого випромінювання за винятком професійного і медичного опромінення та опромінення, зумовленого місцевим природним радіаційним фоном;

- В) Все, що вказано в пп. А і Б;
- Г) Правильної відповіді немає.

4. Радіаційна аварія (аварія) - подія, внаслідок якої втрачено контроль над ядерною установкою, джерелом іонізуючого випромінювання, і внаслідок якої:

А) Може виникнути радіаційний вплив виключно на людей який не перевищує допустимі межі, встановлені нормами, правилами і стандартами з безпеки;

Б) Може виникнути радіаційний вплив на людей та навколишнє природне середовище який не перевищує допустимі межі, встановлені нормами, правилами і стандартами з безпеки;

В) Правильної відповіді немає;

Г) Може виникнути радіаційний вплив на людей та навколишнє природне середовище який перевищує допустимі межі, встановлені нормами, правилами і стандартами з безпеки.

5. Радіаційний захист це:

А) Сукупність проектно-конструкторських, радіаційно-гігієнічних, технічних і організаційних заходів, спрямованих на захист населення та навколишнього середовища;

Б) Сукупність виключно проектно-конструкторських заходів спрямованих на захист населення;

В) Сукупність виключно радіаційно-гігієнічних заходів, спрямованих на захист населення та навколишнього середовища;

Г) Правильної відповіді немає.

6. Радіаційно небезпечний об'єкт це:

А) Об'єкт, на якому виключно зберігають та переробляють радіоактивні речовини, матеріали чи відходи та на якому, у разі порушення умов експлуатації, може статися опромінювання іонізуювальним випроміненням чи радіоактивне забруднення людей;

Б) Об'єкт, на якому зберігають, переробляють, використовують, захоронюють чи транспортують радіоактивні речовини, матеріали чи відходи та на якому, у разі порушення умов експлуатації, може статися опромінювання іонізуювальним випроміненням чи радіоактивне забруднення людей і навколишнього середовища;

В) Об'єкт, на якому виключно захоронюють чи транспортують радіоактивні речовини, матеріали чи відходи та на якому, у разі порушення умов експлуатації, може статися опромінювання іонізуювальним випроміненням чи радіоактивне забруднення людей і навколишнього середовища;

Г) Правильної відповіді немає.

7. Режим протирадіаційного захисту це:

А) Виключно порядок дій населення у зоні радіоактивного забруднення задля зменшення дії іонізуючого випромінювання на людей;

Б) Виключно порядок застосування засобів захисту у зоні радіоактивного забруднення задля зменшення дії іонізуючого випромінювання на людей;

В) Порядок дій населення та застосування засобів захисту у зоні радіоактивного забруднення задля зменшення дії іонізуючого випромінювання на людей;

Г) Правильної відповіді немає.

8. До повноважень Верховної Ради України щодо забезпечення захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання зокрема належать:

А) Здійснення методичного керівництва діяльністю державної системи обліку та контролю індивідуальних доз опромінення персоналу, експертних оцінок її повноти і достатності, а також проведення аналізів і оцінок стану дозових навантажень населення і персоналу;

Б) Прийняття згідно з законодавством України рішень щодо застосування на відповідній території заходів втручання у разі радіаційних аварій;

В) Здійснення державного контролю за безпечним веденням практичної діяльності;

Г) Визначення основ державної політики у сфері захисту людини від впливу іонізуючого випромінювання.

9. Оптимальний ефект йодної профілактики можливий за умови прийому препарату до надходження радіоактивних ізотопів йоду в термін:

А) Не більше як 6 годин;

Б) Не більше як 3годин;

В) Не більше як 1 години;

Г) Від 12 до 20 годин.

10. Залучення осіб до ліквідації радіаційних аварій та їх наслідків допускається:

А) Незалежно від їх бажання, стану здоров'я та віку;

Б) Лише на добровільних засадах, за контрактом, в якому повинна зазначатися можлива доза опромінення за час ліквідації радіаційної аварії та її наслідків (за винятком, передбаченим в ч.3 статті 7 Закону України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання»);

В) Лише на добровільних засадах але незалежно від стану здоров'я та віку;

Г) Правильної відповіді немає.

Тема 1.7. Хімічний захист у надзвичайних ситуаціях

1. Небезпечна хімічна речовина (НХР) це хімічна речовина, дія якої на людину може спричинити:

- А) Загибель, гостре або хронічне захворювання;
- Б) Тимчасовий розлад здоров'я;
- В) У самому гіршому випадку хронічне захворювання;
- Г) Неминучу смерть.

2. Зона можливого хімічного забруднення (ЗМХЗ) - територія або акваторія, у межах якої в разі зміни напрямку вітру можливе переміщення хмари НХР з концентрацією:

- А) Безпечною для життя людини;
- Б) Небезпечною для життя людини;
- В) Небезпечною для життя людини, яка має хронічні захворювання;
- Г) Правильної відповіді немає.

3. Зона хімічного забруднення (ЗХЗ) це територія або акваторія, у межі якої потрапили НХР у концентраціях або кількостях, що:

- А) Виключно завдають шкоди навколишньому природному середовищу;
- Б) Можуть привести до незначних розладів здоров'я;
- В) Створюють небезпеку для життя та здоров'я людей і завдають шкоди навколишньому природному середовищу;
- Г) Правильної відповіді немає.

4. Хімічно небезпечний об'єкт (ХНО), це об'єкт, на якому:

- А) Виключно використовують та переробляють НХР;
- Б) Виключно зберігають НХР;
- В) Виключно транспортують НХР;
- Г) Виконують дії вказані в пп. А-В

5. Закритий рельєф місцевості це:

- А) Великі міста, гори, ліси віком 30 років та більше;
- Б) Виключно ліси віком 30 років та більше;
- В) Виключно великі міста;
- Г) Виключно гори.

6. Класифікація НХР на основі переважного синдрому, що формується при гострій інтоксикації, передбачає поділ НХР на:

- А) Сім груп;
- Б) Шість груп;
- В) Десять груп;
- Г) Три групи.

7. Руйнування ХНО це стан хімічно небезпечного об'єкта, за якого внаслідок катастрофи або стихійного лиха відбулася:

- А) Відбулася часткова розгерметизація 90% ємностей;
- Б) Відбулася виключно розгерметизація всіх ємностей;
- В) Відбулася повна розгерметизація всіх ємностей і руйнування технологічних комунікацій;
- Г) Правильної відповіді немає.

8. Ізотермія - ступінь вертикальної стійкості повітря в приземному шарі, за якого:

- А) Температура поверхні ґрунту менша за температуру повітря на висоті 1-10 м від поверхні;
- Б) Температура поверхні ґрунту більша за температуру повітря на висоті 1-10 м від поверхні;
- В) Правильної відповіді немає;
- Г) Температура поверхні ґрунту дорівнює температурі повітря на висоті 1-10 м від поверхні.

9. Методика прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті яку використовують органами управління та силами цивільного захисту для проведення:

- А) Довгострокової (оперативної) та аварійної оцінки обстановки в разі виникнення аварій, пов'язаних з виливом (викидом) НХР;
- Б) Виключно аварійної оцінки обстановки в разі виникнення аварій, пов'язаних з виливом (викидом) НХР;
- В) Виключно довгострокової (оперативної) оцінки обстановки в разі виникнення аварій, пов'язаних з виливом (викидом) НХР;
- Г) Правильної відповіді немає.

10. Оцінка хімічної обстановки передбачає визначення:

- А) Виключно масштабів хімічного забруднення;
- Б) Дії вказані в пп. А, В, Г;
- В) Виключно ступеня небезпеки хімічного забруднення;
- Г) Виключно тривалості хімічного забруднення;

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ОРГАНІЗАЦІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 2.1. Планування заходів з питань цивільного захисту

1. План реагування на надзвичайні ситуації розробляється у масштабі:

- А) Починаючи з об'єкта господарчої діяльності (ОГД) і аж до загальнодержавного рівня;
- Б) Починаючи з міста і аж до загальнодержавного рівня;
- В) Починаючи з галузі і аж до загальнодержавного рівня;
- Г) Починаючи з області і аж до загальнодержавного рівня.

2. План цивільного захисту на особливий період розробляється на ОГД у випадку:

- А) Якщо його визнано потенційно небезпечним об'єктом;
- Б) Якщо він продовжує роботу у воєнний час та який віднесено до категорії цивільного захисту;
- В) Якщо він знаходиться в зоні можливого ураження у випадку аварії на ПНО;
- Г) Правильної відповіді немає.

3. План проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій державного рівня у мирний час розробляється у випадку:

- А) Виключно аварії на атомних електростанціях з викидом радіоактивних речовин за межі санітарно-захисної зони таких об'єктів;
- Б) Виключно катастрофічного затоплення місцевості внаслідок руйнування гідротехнічних споруд Дніпровського та Дністровського каскадів;
- В) У випадках, які вказані в пп. А, Б, Г;
- Г) Виключно великомасштабних руйнувань унаслідок землетрусу, а також аварії на магістральних аміако-, нафто- та газопроводах.

4. У якому випадку на ОГД не складається план реагування на надзвичайні ситуації суб'єкта господарювання:

- А) Якщо чисельність працюючого персоналу менше 1000 осіб;
- Б) Якщо чисельність працюючого персоналу менше 500 осіб;
- В) Правильної відповіді немає;
- Г) Якщо чисельність працюючого персоналу 50 осіб і менше.

5. До опрацювання планів реагування на надзвичайні ситуації можуть залучатися всеукраїнські громадські організації:

- А) Інвалідів та їх спілки;

- Б) Товариство Червоного Хреста України;
- В) Наукове гуманітарне товариство;
- Г) Українське товариство охорони природи.

6. План цивільного захисту підприємства, установи, організації на особливий період складається з:

- А) Текстової частини;
- Б) З частин вказаних в пп. А і В;
- В) Додатків та формалізованих і довідкових документів;
- Г) Правильної відповіді немає.

7. План цивільного захисту України на особливий період розробляється:

- А) МВС України;
- Б) МО України;
- В) ДСНС України;
- Г) Правильної відповіді немає.

8. Планування та методичне забезпечення планування заходів цивільного захисту організовує:

- А) МВС України;
- Б) МО України;
- В) Правильної відповіді немає;
- Г) ДСНС України.

9. Примірний перелік документів з питань ЦЗ, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання розробляє:

- А) ДСНС України;
- Б) Мін'юст України;
- В) МВС України;
- Г) Правильної відповіді немає.

10. Плани основних заходів цивільного захисту на рік розробляються:

- А) Один раз в три роки;
- Б) Щороку;
- В) Раз в п'ять років;
- Г) Правильної відповіді немає.

Тема 2.2. Визначення необхідної кількості рятувальників та техніки для проведення рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті

1. Систему управління в НС складають:

- А) Все, що вказано в пп. Б та В;

- Б) Органи та пункти управління;
- В) Органи управління та системи зв'язку;
- Г) Правильної відповіді немає.

2. Для безпосередньої організації і координації АРІНР з ліквідації наслідків НС утворюється:

- А) Евакуаційна комісія;
- Б) Штаб з ліквідації НС, який є робочим органом Керівника робіт із НС;
- В) Комісія з питань надзвичайних ситуацій;
- Г) Правильної відповіді немає.

3. Керівником робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації державного рівня призначається:

- А) Перший віце-прем'єр-міністр;
- Б) Віце-прем'єр-міністр;
- В) Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністр чи керівник одного з центральних органів виконавчої влади або його перший заступник (заступник);
- Г) Міністр оборони.

4. До прибуття керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації на потенційно небезпечному об'єкті або об'єкті підвищеної небезпеки його обов'язки виконує:

- А) Виключно диспетчер об'єкта;
- Б) Виключно особа старшого інженерно-технічного персоналу, яка перебуває на зміні;
- В) Правильної відповіді немає;
- Г) Диспетчер об'єкта або особа старшого інженерно-технічного персоналу, яка перебуває на зміні.

5. В діяльність керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації має право втручатися:

- А) Ніхто не має права;
- Б) Міністр МВС;
- В) Президент;
- Г) Голова ДСНС.

6. Аварійно-рятувальна техніка спеціального призначення це:

- А) Спеціальні транспортні засоби, призначені для розмінування;
- Б) Спеціальні транспортні засоби, призначені для очищення територій від завалів у результаті надзвичайних ситуацій, виконання будівельно-монтажних робіт;

В) Спеціальні транспортні засоби, призначені для наведення понтонних переправ;

Г) Правильної відповіді немає.

7. Спеціальні автомобілі газодимозахисної служби це спеціально обладнані транспортні засоби, призначені:

А) Для проведення дегазації, дезактивації, дезінфекції техніки, обладнання та ділянок місцевості;

Б) Правильної відповіді немає;

В) Для проведення аварійно-рятувальних робіт, пов'язаних з використанням засобів індивідуального захисту органів дихання та шкіри (у тому числі апаратів на стисненому повітрі);

Г) Для розмінування.

8. Спеціальні машини радіаційного та хімічного захисту (СМРХЗ) це спеціальні транспортні засоби, призначені для:

А) Виключно для дезінфекції техніки, обладнання та ділянок місцевості;

Б) Виключно для дезактивації техніки, обладнання та ділянок місцевості;

В) Правильної відповіді немає;

Г) Дегазації, дезактивації, дезінфекції техніки, обладнання та ділянок місцевості.

9. Пожежно-рятувальні автомобілі залежно від призначення поділяються на:

А) Основні, спеціальні та допоміжні;

Б) Основні та допоміжні;

В) Правильної відповіді немає;

Г) Спеціальні та допоміжні.

10. Санітарні і медичні автомобілі відносяться до категорії:

А) Основних пожежно-рятувальних автомобілів;

Б) Допоміжних пожежно-рятувальних автомобілів;

В) Правильної відповіді немає;

Г) Спеціальних пожежно-рятувальних автомобілів.

Тема 2.3. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту

1. Керівництво єдиною державною системою цивільного захисту здійснює:

А) Кабінет Міністрів України;

Б) ДСНС України;

В) Президент України;

Г) Міністерство внутрішніх справ України.

2. Безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту здійснює:

- А) Кабінет Міністрів України;
- Б) ДСНС України;
- В) Президент України;
- Г) Міністерство внутрішніх справ України.

3. Безпосереднє керівництво діяльністю функціональної підсистеми навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту здійснюється:

- А) Міністром внутрішніх справ України;
- Б) Головою ДСНС України;
- В) Міністром освіти і науки України;
- Г) Президентом України.

4. Постійно діючими органами управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту на державному рівні, є:

- А) Міські держадміністрації, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, територіальні органи ДСНС;
- Б) Підрозділи територіальних органів ДСНС;
- В) Правильної відповіді нема;
- Г) Кабінет Міністрів України, ДСНС, а також центральні органи виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми, та підрозділи з питань цивільного захисту у складі їх апаратів.

5. Постійно діючими органами управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту на об'єктовому рівні, є:

- А) Керівні органи підприємств, установ та організацій, а також підрозділи (посадові особи) з питань цивільного захисту.
- Б) Підрозділи територіальних органів ДСНС;
- В) Професійні спілки;
- Г) Виключно підрозділи (посадові особи) з питань цивільного захисту;

6. Підрозділ з питань ЦЗ підпорядкований та підзвітний:

- А) Інженеру з охорони праці;
- Б) Безпосередньо керівникові суб'єкта господарювання;
- В) Райвідділу ДСНС України відповідного міста та області;

Г) Правильної відповіді нема.

7. Вимоги до керівника підрозділу з питань цивільного захисту:

А) Виключно наявність вищої освіти;

Б) Керівник повинен мати повну вищу освіту та стаж роботи у сфері цивільного захисту не менше 5 років;

В) Керівник повинен мати повну вищу освіту та стаж роботи у сфері цивільного захисту не менше 2 років;

Г) Правильної відповіді нема.

8. Підрозділ з питань цивільного захисту утримується за рахунок:

А) Бюджетних коштів;

Б) Місцевих бюджетів;

В) Правильної відповіді нема;

Г) Коштів суб'єкта господарювання.

9. Резервний фонд Кабінету Міністрів України використовується на фінансування заходів з питань ЦЗ:

А) Витрат, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями та робіт по ліквідації наслідків стихійних явищ та аварій;

Б) Навчання населення;

В) Виключно витрат, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями;

Г) Виключно робіт по ліквідації наслідків стихійних явищ та аварій.

10. Інформування про надзвичайні ситуації техногенного характеру здійснюється:

А) Виключно в умовах, коли надзвичайна ситуація вже виникла;

Б) Завчасно за результатами прогнозування, а також у разі загрози виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру та в умовах, коли надзвичайна ситуація вже виникла;

В) Виключно за результатами прогнозування;

Г) Правильної відповіді нема.

Тема 2.4. Визначення необхідних засобів індивідуального захисту, дегазуючих речовин та кількості працівників для виконання аварійно-рятувальних робіт в умовах зараження НХР

1. До факторів ураження під час виникнення аварій на хімічно небезпечних об'єктах відносяться:

А) пожежі, вибухи, хімічне забруднення повітря і місцевості;

Б) Виключно хімічне забруднення повітря і місцевості;

В) Виключно пожежі та вибухи;

Г) Виключно хімічне забруднення повітря.

2. Спеціальна обробка (деконтамінація) це комплекс заходів із знезараження або видалення із зовнішніх поверхонь засобів індивідуального захисту, взуття, одягу, обладнання, техніки:

- А) Виключно біологічних патогенних агентів;
- Б) Радіоактивних, небезпечних хімічних речовин та біологічних патогенних агентів;
- В) Ртуті;
- Г) Виключно радіоактивних та небезпечних хімічних речовин;

3. Дезактивація це видалення:

- А) Небезпечних хімічних речовин та біологічних патогенних агентів із поверхонь забруднених об'єктів до допустимих норм, безпечних для людини;
- Б) Ртуті із поверхонь забруднених об'єктів;
- В) Радіоактивних речовин із поверхонь забруднених об'єктів до допустимих норм, безпечних для людини;
- Г) Правильної відповіді нема.

4. Санітарна обробка (СО) це знезараження та видалення радіоактивних, небезпечних хімічних речовин та біологічних патогенних агентів із:

- А) Виключно слизових оболонок очей, рота людини;
- Б) Виключно шкіри людини;
- В) Правильної відповіді нема;
- Г) Слизових оболонок очей, рота, носа та шкіри людини.

5. Спеціальна обробка включає в себе:

- А) Санітарну обробку особового складу та дезактивацію, дегазацію техніки, обладнання, одягу, взуття, засобів індивідуального захисту;
- Б) Лише дезактивацію, дегазацію техніки, обладнання, одягу, взуття, засобів індивідуального захисту;
- В) Правильної відповіді нема;
- Г) Лише санітарну обробку особового складу.

6. Дезактивація може проводитися способами:

- А) Лише механічним;
- Б) Механічним і фізико-хімічним;
- В) Лише фізико-хімічним;
- Г) Правильної відповіді нема.

7. Який індивідуальний засіб захисту органів дихання дозволяє з найбільшою гарантією захистити людину від дії чадного газу:

- А) Респіратор;
- Б) Фільтруючий протигаз;

- В) Ізолюючий протигаз;
- Г) Фільтруючий протигаз з додатковим патроном.

8. Комплект засобів індивідуального захисту це сукупність засобів індивідуального захисту, що захищають від негативного впливу пилу, аерозолів, пари, газів, рідкої фази радіоактивних речовин, небезпечних хімічних, біологічних та бойових отруйних речовин, а також від небезпечного чинника пожежі, продуктів згоряння, теплового та іонізуючого випромінювання:

- А) Лише шкіру людини;
- Б) Лише органи дихання людини;
- В) Лише органи дихання та очі людини;
- Г) Шкіру, органи дихання та очі людини.

9. Комплект ЗІЗ першої категорії рекомендується використовувати для індивідуального захисту рятувальників при виконанні робіт на відстані:

- А) Більше ніж 500 м від джерела небезпеки;
- Б) Від 50 м до 500 м від джерела небезпеки;
- В) Більше ніж 1000 м від джерела небезпеки;
- Г) Менше ніж 50 м від джерела небезпеки.

10. Для осіб, віком більше 50 років, які притягуються до проведення робіт, рекомендується зменшити гранично - допустимий час роботи в ЗІЗ при середньому і важкому фізичному навантаженні:

- А) На 60%;
- Б) На 30%;
- В) На 10%;
- Г) На 90%.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання 1

У журналі "Х" була опублікована стаття, присвячена різним катастрофам і катаклізмам. Зокрема, прозвучала фраза: "В країні "У" сталася страшна аварія. В результаті виверження вулкану були знищені плантації цукрової тростини, загинула популяція мавп і більше 200 місцевих жителів.

Знайдіть принципову помилку, яку припустив автор цієї публікації з точки зору норм, закріплених в Кодексі Цивільного захисту України (далі по тексту Кодекс ЦЗ).

Відповідь.

Відповідно до другої статті Кодексу ЦЗ: «аварія - небезпечна подія техногенного характеру». Виверження вулкану має природне походження тобто це «стихійне лихо».

Завдання 2

У місті "Н" група студентів знаходиться в аудиторії на лекційному занятті. Несподівано, за вікном лунає уривчасте звучання електросирени яке тривало приблизно одну хвилину. Викладач прийнявши це за попереджувальний сигнал "Увага всім". приймає рішення негайно спуститися із студентами в підвальне приміщення і використати його як укриття від можливої надзвичайної ситуації (НС). Дайте оцінку діям викладача відповідно до норм Кодексу ЦЗ та інших нормативно-правових актів України.

Відповідь.

В Кодексі ЦЗ у статті тридцятій сказано, що: «Порядок організації оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв'язку у сфері цивільного захисту визначається положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України». В даному випадку це Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту» (далі по тексту КМУ). стаття дев'ятнадцять цієї постанови дійсно передбачає, що: «Для привернення уваги перед доведенням інформації до населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації передається попереджувальний сигнал "Увага всім", а саме: уривчасте звучання електросирен». Але, як сказано далі в цій же статті: «Тривалість звучання попереджувального сигналу становить три - п'ять хвилин. Після попереджувального сигналу здійснюється трансляція телерадіомережами відповідних повідомлень про загрозу виникнення або виникнення надзвичайної ситуації». Таким чином тривалість звучання сирени було недостатнім. Крім того не було спроби використання телебачення або радіо з метою вийти на місцеві канали мовлення і пі-

дтвердити або спростувати факт загрози виникнення НС. Тим паче, що звичайний підвал не є герметичною спорудою і не здатний захистити від усіх вражаючих чинників можливої аварії або катастрофи. А у разі викиду хлору не лише не захистить, але навпроти створить додаткову загрозу життя.

Завдання 3

На території механічного заводу в місті "П" є захисна споруда (ЗС) для укриття персоналу у разі виникнення НС. Керівництво цього підприємства прийняло рішення здати ЗС в оренду для задоволення потреб суб'єкта господарювання. В наслідок чого захищена дизельна електростанція використалась для освітлення будівельного майданчику поблизу цій споруди. Оцініть ці дії адміністрації механічного заводу відповідно до норм Кодексу ЦЗ та інших нормативно-правових актів України.

Відповідь.

Відповідно до вимог які містяться в статті тридцять другий Кодексу ЦЗ: «Захисні споруди цивільного захисту можуть використовуватися у мирний час для господарських, культурних і побутових потреб у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України». В даному випадку це Постанова КМУ від 10 березня 2017 р. № 138 «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту». А норми цієї Постанови КМУ (Порядок використання у мирний час захисних споруд цивільного захисту для господарських, культурних і побутових потреб) забороняють використання для потреб суб'єкта господарювання елементів інженерно-технічного та спеціального обладнання у тому числі і захищеної дизельної електростанції та вентиляційних систем, які забезпечують її роботу.

Завдання 4

На території міста "О" стався землетрус, який було визнано як НС природного походження місцевого рівня. Після землетрусу в місті сталися багаточисельні руйнування і пошкодження будівель. За прогнозом фахівців-сейсмологів слід було чекати нових підземних поштовхів. Відповідно до вимог Кодексу ЦЗ районі держадміністрації прийняли рішення о проведенні евакуації населення та залученні для цього транспортних засобів у тому числі і ті, що належать громадянам. Після проведення цих заходів власники транспорту подали необхідні заяви щодо виплати ним грошовій компенсації. Але власники цього транспорту отримали грошову компенсацію лише через п'ятдесят днів і тільки за витрати палива. Оцініть ці дії районних держадміністрацій відповідно до норм Кодексу ЦЗ та інших нормативно-правових актів України.

Відповідь.

Стаття тридцять третя Кодексу ЦЗ передбачає право відповідних держадміністрацій на ряд заходів для проведення евакуації, зокрема: «... для виведення чи вивезення основної частини населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій залучаються у порядку, встановленому законом, транспортні засоби суб'єктів господарювання, а в разі безпосередньої загрози життю або здоров'ю населення - усі наявні транспортні засоби суб'єктів господарювання та громадян». Але як перебачено цією ж статтею: «Суб'єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені, компенсуються вартість надання послуг і розмір фактичних (понесених) витрат за рахунок коштів, що виділяються з відповідного бюджету на ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації або усунення загрози її виникнення, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України». В даному випадку це Постанова КМУ від 14 серпня 2013 р. № 581 «Про затвердження Порядку здійснення компенсації вартості послуг і розміру фактичних (понесених) витрат суб'єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені для вивезення населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України». А норми восьмий статі цієї Постанови КМУ однозначно вимагають від органу, який прийняв рішення про здійснення заходів з евакуації: у місячний строк після завершення таких заходів компенсувати витрати суб'єктам господарювання та громадянам на підставі поданих ними заяв. Крім того, в додатку 2 цієї Постанови КМУ наведено порядок розрахунку витрат, якій передбачає перелік прямих матеріальних витрат власника автотransпортного засобу. До них крім витрати палива відносяться і інші матеріали (охолоджувальна рідина для двигунів внутрішнього згорання, зношення шин, акумуляторних батарей тощо).

Завдання 5

В наслідок вибуху та пожежі на радіаційно-небезпечному об'єкті утворився комбінований осередок ураження токсичними продуктами згорання і іонізуючи випромінюванням в результаті аварійного викиду радіоактивних речовин. Поруч знаходиться сховище і протирадіаційне укриття. Обґрунтуйте вибір захисної споруди, в якій ви збираєтеся сховатися.

Відповідь.

У тридцять другій статті Кодексу ЦЗ дана характеристика захисних споруджень цивільного захисту. Відповідне до неї: «сховище - герметична споруда для захисту людей, в якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають внаслідок надзвичайної ситуації», «протирадіаційне укриття - негерметична споруда для захисту людей, в якій створюються умови, що виключають вплив на них іонізуючого опромінення у разі радіоактивного забруднення місцевості».

Тобто в умовах наявності в повітрі токсичних продуктів згорання, негерметична споруда яка не має систем життєзабезпечення не має можливості забезпечити захист.

Завдання 6

Ви призначені на посаду начальника інформаційно-обчислювального центру (ІОЧ) університету. Відповідно до посадових обов'язків і вимог Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України які затверджені Наказом МОН України від 15.08.2016 № 974 ви відповідаєте за забезпечення пожежної безпеки ІОЧ. Вам необхідно отримати необхідну кількість вогнегасників. Обґрунтуйте вибір типу вогнегасника та необхідність придбання засобів індивідуального захисту для роботи з ними.

Відповідь.

Відповідно до положень, які закріплені в ст. 55 Кодексу ЦЗ: «Забезпечення пожежної безпеки на території України, регулювання відносин у цій сфері органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання і громадян здійснюються відповідно до цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів». Пожежна безпека в університеті, як закладі вищої освіти регулюються Правилами пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України. В Додатку 2 цих Правил приведене перелік норм первинних засобів пожежогасіння для закладів та установ (з урахуванням Типових норм належності вогнегасників НАПБ 03.001-2004). Але цей документ (НАПБ 03.001-2004) скасований постановою КМУ від 10 березня 2017 р. № 166-р. Тобто для вирішення завдання по вибору типу і кількості вогнегасників необхідно керуватися вимогами Наказу МВС України від 15.01.2018 № 25 «Про затвердження Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників». В цьому документі є наступні вимоги:

- пункт 7 розділу IV. Забороняється застосовувати водяні та водопінні вогнегасники для гасіння обладнання, що перебуває під електричною напругою;

- пункт 5 розділу IV. Газові вогнегасники мають застосовуватись у тих випадках, коли для ефективного гасіння пожежі необхідні вогнегасні речовини, що не пошкоджують обладнання та об'єкти (електронна апаратура, музеї, архіви тощо). Застосування порошкових вогнегасників для гасіння таких пожеж дозволяється лише за відсутності газових вогнегасників. Додаток 10 конкретизує позначення газових вогнегасників якими рекомендується оснащувати «... приміщення з наявністю оргтехніки, приміщення обчислювальних центрів». Це: ВВК-1,4 та ВВК-2. Але необхідно передбачити наявність захисних брезентових рукавиць. Тому що при роботі вуглекислотних вогнегасників усіх типів забороняється тримати розтруб незахищеною рукою, так

як під час випуску заряду з розтруба температура на поверхні пристрою зазвичай знижується до -60-70 градусів за Цельсієм.

Завдання 7

Як відомо, будь яка НС незалежно від її походження проходить аналогічні фази, або періоди розвитку. Заключна стадія - це ліквідація її наслідків. Спробуйте обґрунтувати той термін, після закінчення якого будуть повністю ліквідовані наслідки катастрофи на Чорнобильській АЕС.

Відповідь.

Як відомо, в статті другій Кодексу ЦЗ є визначення та зміст терміну «ліквідація наслідків надзвичайної ситуації». Це: «проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються у разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації». В Постанові КМУ від 24 березня 2004 р. № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями» міститься тлумачення терміну «уражальний чинник джерела надзвичайної ситуації», а саме: «складова частина небезпечного явища або процесу, що характеризується фізичною, хімічною, біологічною чи іншою дією (впливом) та перевищенням нормативних показників». В наслідок аварії на ЧАЕС головним уражальним чинником став викид, поширення і подальше випадання цезію -137 та стронцію-90 довгоживучих радіоактивних ізотопів. Оскільки їх період напіврозпаду складає приблизно 30 років, пройде декілька століть, перш ніж знизиться рівень забруднення.

Завдання 8

Учбовий корпус інституту знаходиться поблизу від м'ясокомбінату. Ви - директор інституту. Поступило сповіщення про виникнення аварійної ситуації на території м'ясокомбінату. Опишіть ваші дії.

Відповідь.

Якщо проаналізувати стан хімічної безпеки в регіонах України, то можна зробити висновок про те, що в переліку небезпечних хімічних речовин, які становлять найбільшу загрозу для життєдіяльності людини на першому місці знаходяться аміак і хлор. Аміачні холодильні установки застосовуються у різноманітних виробництвах, на підприємствах харчової промисловості і сільськогосподарства, у великих розподільних холодильниках та холодокомбінатах. На даний час значна кількість аміачно-холодильних установок перебуває у незадовільному стані через відсутність в Україні виробництва комплектуючих, фізичне та моральне їх старіння. Холодопродуктивність вітчизняних діючих аміачно-холодильних установок значно нижча, ніж у їх аналогів, що застосовуються в країнах Євросоюзу, та призводить до застосування в технологіях значно більших об'ємів аміаку. Все це зумовлює виникнення

аварійних ситуацій та аварій. Якщо вже не має часу вивести людей, то необхідно залишитися в учбовому корпусі. Аміак легший за повітря, тому для захисту необхідно вивести студентів та постійний склад інституту в підвальне приміщення, або на перший поверх.

Завдання 9

Навчальний корпус коледжу переробної та харчової промисловості міста «Х» знаходиться на відстані приблизно 130 метрів від водонасосної станції на території якої знаходиться два балона з хлором об'ємом 50 літрів кожен, який використовується для знезараження води. За даними ДСНС отриманим у рамках довгострокового (оперативного) прогнозування глибина зони можливого хімічного забруднення (ГЗМХЗ) складає у разі протоки 50 літрів хлору - 126 метрів. Тобто навчальний корпус коледжу знаходиться у прогнозованій зоні хімічного забруднення. Дайте аргументовану відповідь про джерело фінансування для придбання керівництвом коледжу засобів індивідуального захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин для студентів і постійного складу.

Відповідь.

Відповідно до норм, які містяться в статті 19 Кодексу ЦЗ: «До повноважень... місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту належить: завчасне накопичення і підтримання у постійній готовності засобів індивідуального захисту для населення, яке проживає у прогнозованих зонах хімічного забруднення». Порядок забезпечення ЗІЗ визначений в Постанові КМУ від 19 серпня 2002 р. № 1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю». В п.3 цієї Постанови зазначено що: працівники суб'єктів господарювання, які працюють у зоні можливого хімічного забруднення забезпечуються засобами індивідуального захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин (ЗІЗ ОД) за рахунок власних коштів відповідного суб'єкта господарювання. У нашому випадку це стосується постійного складу коледжу. Що стосується студентів, то вони потрапляють до категорії «непрацююче населення». Ця норма закріплена зокрема в п.2 Наказу МНС України від 17.06.2010 № 472 «Методичні рекомендації щодо організації роботи пунктів видачі населенню та особовому складу невоєнізованих формувань засобів радіаційного і хімічного захисту»: «непрацююче населення – населення, до якого належать пенсіонери, інваліди, діти, школярі, студенти очних форм навчання, зареєстровані безробітні та громадяни інших категорій, віднесені відповідно до законодавства і нормативно-правових актів України до непрацюючого населення». Тобто придбання ЗІЗ для студентів здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів із залученням коштів хімічно небезпечних об'єктів (за їх згодою).

Завдання 10

Ви керівник підрозділу оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, який виконує завдання по ліквідації наслідків аварій на хімічно небезпечних об'єктах в місті Л. Практично одночасно виникла пожежа і вибухи на м'ясокомбінаті № 2 і водонасосній станції № 25. При проведенні інструктажу особового складу вкажіть і обґрунтуйте місця з яких слід в першу чергу починати пошук потерпілих.

Відповідь.

Виконуючи завдання по ліквідації аварії підрозділу ЦЗ ДСНС України зобов'язані керуватися Статутом дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту якій затверджено Наказом МВС від 26.04.2018 № 340. В підрозділі 8, п.9 визначені наступні вимоги:

- Пошук постраждалих проводиться насамперед на робочих місцях, шляхах евакуації, на території, починаючи з місць, розташованих поблизу джерела аварії;

- Якщо небезпечна хімічна речовина важча за повітря, пошук постраждалих першочергово проводиться на нижчорозташованих поверхах будівель та у підвалах, а також на занижених ділянках території;

- Якщо небезпечна хімічна речовина легша за повітря, то пошук постраждалих першочергово проводиться на верхніх поверхах.

На м'ясокомбінатах у великих кількостях використовується аміак (холодоагент в промислових холодильниках, легше за повітря), а на водонасосних станціях – хлор (дезінфектор води, важче за повітря). Отже, в першому випадку необхідно починати пошуки на верхніх поверхах, в другому - на нижніх.

Завдання 11

Підрозділ оперативно-рятувальної служби цивільного захисту прибув на місце вибуху та пожежі на хімкомбінаті в місті У. За оперативною інформацією в зоні ураження в зруйнованій будівлі можуть знаходитися працівники підприємства, які вижили. Враховуючи, що необхідно терміново починати рятувальні роботи і немає часу для проведення хімічної розвідки зони ураження, обґрунтуйте критерій вибору засобів індивідуального захисту органів дихання і захисного одягу для особового складу підрозділу ОРС ЦЗ.

Відповідь.

Під дією високої температури в процесі пожежі на хімічному комбінаті утворюються високотоксичні речовини і як наслідок осередок хімічного ураження. Наказ МНС від 07.08.2009 № 551 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення» розділі 4 (підрозділи 4.2 та 4.3) пропонує наступні підходи до вибору ЗІЗ, а саме:

- Вибір типу і класу ЗІЗ здійснюється на підставі висновків з оцінки обстановки залежно від виду забруднення (зараження) та виду і тривалості виконання робіт;

- Якщо склад шкідливих речовин у повітрі і їх концентрація невідомі, а також коли паро- чи газоподібна шкідлива речовина не має яскраво виявлених ідентифікаційних властивостей, таких як смак або запах, застосовують ІЗІЗОД та ІЗО.

Ізолювальні ЗІЗОД (ІЗІЗОД) - такі, за допомогою яких органи дихання людини ізолюють від повітря робочої зони, а повітря для дихання надходить із зони, де повітря для дихання відповідає санітарним нормам (шлангові), або з джерела дихальної суміші, що є складовою частиною ЗІЗОД (автономні). Ізолювальний захисний одяг (ІЗО) - спеціальний захисний одяг, за допомогою якого шкіру всього тіла людини ізолюють від впливу шкідливих речовин).

Завдання 12

У місті Х. в учбовому корпусі одного з університетів сталася аварія в каналізаційній системі. Головний інженер цього закладу вищої освіти доручив двом співробітникам з числа технічного персоналу спуститися в підвал і оглянути місце і масштаби ушкодження. Для виконання цих робіт були видані два протигазу фільтруючих ЦП -7, з числа тих, якими були забезпечені добровільні формування ЦЗ університету. Але через декілька хвилин знаходження в підвальному приміщенні на місці аварії каналізаційної системи, обидва працівники втратили свідомість. Викликані співробітники оперативно-рятувальної служби цивільного захисту зуміли винести потерпілих із зони ураження, але не дивлячись на надану першу допомогу і термінову доставку до лікувальної установи врятувати їх не вдалося. Назвіть основну помилку головного інженера, яка привела до таких трагічних наслідків.

Відповідь.

У цій ситуації використання фільтруючого протигазу категорично заборонене. Ці норми закріплені як мінімум в двох документах, а саме:

1. Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 28.12.2007 № 331, підрозділ 4.1 «Фільтрувальні ЗІЗОД застосовують в умовах відомого складу та концентрації шкідливих речовин. Вони використовуються тільки при достатній кількості кисню в повітрі робочої зони (не менше ніж 17% за об'ємом). Їх не можна застосовувати при роботах у важкодоступних та погано провітрюваних приміщеннях малого об'єму: цистернах, колодязях, трубопроводах тощо».

2. Наказ МНС України від 07.08.2009 № 551 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення», підрозділ 4.5 : «.

При об'ємній частці кисню нижче 17%, при роботах у важкодоступних місцях обмеженого об'єму (у цистернах, колодязях, підвалах, трубопроводах тощо), а також при високих концентраціях НХР застосовують ізолювальні ЗІ-ЗОД та ІЗО».

Завдання 13

На заводі тракторних шасі в місті Л. відповідно до Постанови КМУ від 30 вересня 2015 р. № 775 створений матеріальний резерв для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Згідно розпорядження директора заводу був визначений перелік матеріальних цінностей, термін зберігання яких закінчується через 4 місяці. Складений список був переданий в спеціалізовані організації для проведення лабораторних випробувань матеріальних цінностей та збільшення кінцевого терміну зберігання. Після відповідних випробувань була отримана відмова у збільшенні кінцевих термінів зберігання. По рішенню керівника ОГД ці матеріальні цінності були реалізовані, а отримані кошти спрямовані на ремонт заводської поліклініки.

Оцініть ці дії адміністрації заводу тракторних шасі відповідно до норм Кодексу ЦЗ та інших нормативно-правових актів України якими регулюються питання створення і використання матеріальних резервів.

Відповідь.

Створення та використання матеріальних резервів для запобігання виникненню і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій регулюються рядом документів, основними з яких є : Кодекс цивільного захисту України, постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775 «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» та Методичними рекомендаціями щодо створення та використання матеріальних резервів для запобігання виникненню і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій розробленими Інститутом державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту. Відповідно до вимог цих документів: «Кошти, отримані в результаті реалізації матеріальних цінностей у зв'язку з їх освіженням або заміною, спрямовуються на придбання і закладення до матеріального резерву аналогічних матеріальних цінностей».

Завдання 14

У Аграрному університеті міста В. чисельність постійного складу складає 800 чоловік, кількість студентів денної форми навчання – 2500 осіб. Цей заклад вищої освіти віднесене до другої категорії цивільного захисту. Обґрунтуйте необхідність створення підрозділу із питань цивільного захисту, а також чисельність і зразковий склад об'єктових формувань цивільного захисту.

Відповідь.

В ч.2 ст. 20 Кодексу ЦЗ є таке положення: «Організація заходів цивільного захисту суб'єкта господарювання здійснюється підрозділами (посадовими особами) з питань цивільного захисту, які створюються (призначаються) керівниками зазначених суб'єктів господарювання з урахуванням таких вимог:

- у навчальних закладах з денною формою навчання з чисельністю 500 і більше осіб, які навчаються, призначаються посадові особи з питань цивільного захисту;

- у суб'єктах господарювання з чисельністю працюючих до 200 осіб призначаються особи з питань цивільного захисту за рахунок штатної чисельності суб'єкта господарювання.

В розділі 7 Наказ МОН України від 21.11.2016 № 1400. «Про затвердження Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту)» є такі вимоги: «На об'єктовому рівні організація заходів цивільного захисту у рамках функціональної підсистеми здійснюється керівником підприємства, установи та організації галузі, а також спеціально створеними (призначеними) ними підрозділами (посадовими особами) з питань цивільного захисту з урахуванням вимог, зазначених у частині другій статті 20 Кодексу цивільного захисту України».

Аналогічні вимоги містяться і в Постанові КМУ від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

Тобто наявність другої категорії з питань ЦЗ та загальної кількості людей в університеті – 3300 осіб вимагає створення підрозділу із питань цивільного захисту.

П.3 Постанови КМУ від 9 жовтня 2013 р. № 787 «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту» визначено, що: «Об'єктові формування цивільного захисту утворюються суб'єктами господарювання, які мають чисельність працюючого персоналу понад 50 осіб та володіють транспортною, будівельною, комунальною, меди-

чною, пожежною та іншою спеціальною технікою і відповідають одній з таких умов: віднесені до відповідної категорії цивільного захисту (особливої важливості, першої або другої категорії)». П 7 цієї ж Постанови визначає, що: «Чисельність працівників, які призначаються до складу формувань цивільного захисту, не повинна перевищувати 10-15 відсотків загальної чисельності працюючих у суб'єкта господарювання». Тобто в нашому випадку це буде від 80 до 120 осіб. У цій же Постанові є вимоги, які пред'являться до тих, хто на добровільній основі погодитися стати членом формування, а саме: «До формувань цивільного захисту призначаються на добровільній основі працівники суб'єктів господарювання, які здатні за станом здоров'я виконувати роботи в умовах надзвичайної ситуації, у тому числі чоловіки віком від 18 до 60 років та жінки - від 18 до 55 років, за винятком вагітних жінок, жінок, які мають дітей віком до 8 років, інвалідів I та II групи, та осіб, що входять до складу професійних аварійно-рятувальних служб (далі - працівники)».

Завдання 15

Ректорові університету необхідно призначити посадову особу з питань цивільного захисту. Є три кандидатури:

1. Іванов. У 1991 році закінчив Харківський автотранспортний технікум. З 1996 року працював водієм спеціальної машини, а потім на інших посадах в окремій учбовій бригаді військ Цивільної оборони України (з 2000 року 1 учбовий центр Цивільної оборони). У 2012 році звільнився і працює в університеті на посаді завідувача лабораторії кафедри "Трактори і автомобілі". 50 років.

2. Петров. У 1984 році закінчив Вище Військове Командне-Інженерне Училище (військовий радіоінженер, радіотехнічні системи і комплекси), в 1998 році Національну Юридичну Академію ім. Ярослава Мудрого (спеціаліст). У 2005 році звільнився з військової служби і працює доцентом кафедри безпека життєдіяльності в університеті. Кандидат технічних наук, доцент. Викладає дисципліни: цивільний захист, безпека в надзвичайних ситуаціях, охорона праці. 59 років.

3. Сидоров. У 2010 році закінчив Національний університет цивільного захисту України. Проходив службу на офіцерських посадах в Навчальному центрі Оперативне – рятувальної служби цивільного захисту. У 2018 році звільнився за станом здоров'я, працює в гімназії № 6 викладач предмету "Захист Вітчизни". 33 роки.

Обґрунтуйте з точки зору вимог законодавства України вибір кандидатури посадової особи з питань цивільного захисту.

Відповідь.

Вимогі до людини яка претендує на зайняття посади керівника підрозділу (або посадової особи з питань цивільного захисту) містяться в Наказі

МВС України «Про затвердження Типового положення про підрозділ з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання» від 20.04.2017 № 325. Розділ 9: «Керівник повинен мати повну вищу освіту та стаж роботи у сфері цивільного захисту не менше 2 років». Відповідно до Постанови КМУ від 12 серпня 1993 р. № 637 «Про затвердження Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній»: «Основним документом, що підтверджує стаж роботи, є трудова книжка. За відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній трудовий стаж встановлюється на підставі інших документів, виданих за місцем роботи, служби, навчання, а також архівними установами. Відповідно до Листа

Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16.03.2011 № 4.7-17/674 «Роз'яснення щодо прирівняння середньої спеціальної освіти, здобутої за часів існування Радянського Союзу в технікумах та училищах, до неповної вищої освіти»:

«середня спеціальна освіта, здобута за часів існування Радянського Союзу в технікумах та училищах, прирівнюється відповідно до чинного законодавства до неповної вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста».

З точки зору вищезгаданих вимог, які пред'являються до посади керівника підрозділу (або посадової особи з питань цивільного захисту) Іванов та Петров не можуть бути призначені на цю посаду. Так як: Іванов не має повної вищої освіти, а Петров – не має відповідного стажу роботи у сфері цивільного захисту. Тобто залишається варіант № 3: Сидоров.

Завдання 16

Особовий склад піддається дії альфа- випромінювання. Обґрунтуйте вибір індивідуальних засобів захисту.

Відповідь.

Альфа-випромінювання - корпускулярне іонізуюче випромінювання, яке складається з альфа-частинок (ядер гелію), що випромінюються при радіоактивному розпаді чи при ядерних реакціях, перетвореннях, вони мають найменшу проникаючу здатність. Зупинити їх можна будь-яким матеріалом, навіть звичайним папером. Але попадання цих досить масивних частинок усередину організму з їжею, водою або через пошкоджену шкіру) загрожує серйозним отруєнням через їх сильного іонізуючого дії, освіти окиснювачів, вільного водню і кисню. Їх накопичення в гіпофізі, корі надниркових залоз і інших тканинах призводить до патології в роботі різних систем і органів, до зниження адаптаційних властивостей організму. Для захисту слід використовувати: ізолювальний засіб індивідуального захисту шкіри (наприклад: легкий захисний костюм Л-1) та фільтрувальний засіб індивідуального захисту

органів дихання (наприклад протигаз ГП-7 або респіратор газозахисний РПГ-67).

Завдання 17

Особовий склад оперативно-рятувальної служби цивільного захисту отримав завдання на проведення рятувальних робіт у зоні з невисокою концентрацією хімічного, радіоактивного забруднення чи біологічного зараження. Обґрунтуйте вибір індивідуальних засобів захисту.

Очікувана відповідь.

В даному випадку необхідно керуватися вимогами, які закріплені в СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 (Стандарт МНС України Безпека у надзвичайних ситуаціях. Режими діяльності рятувальників, що використовують засоби індивідуального захисту під час

ліквідування наслідків аварій на хімічно та радіаційно небезпечних об'єктах).

Для індивідуального захисту рятувальників під час проведення робіт у зоні з невисокою концентрацією хімічного, радіоактивного забруднення чи біологічного зараження на відстані більше ніж 500 м від джерела небезпеки використовують комплект ЗІЗ першої категорії. До складу комплекту ЗІЗ першої категорії належать:

- фільтрувальний ЗІЗОД;
- захисний фільтрувальний костюм;
- гумове та шкіряне спеціальне взуття;
- гумові, шкіряні, брезентові та бавовняні рукавиці.

Завдання 18

Особовий склад оперативно-рятувальної служби цивільного захисту отримав завдання на проведення рятувальних робіт у зоні безпосереднього контакту з твердою або рідкою радіоактивною речовиною Обґрунтуйте вибір індивідуальних засобів захисту.

Відповідь.

В даному випадку необхідно керуватися вимогами, які закріплені в СОУ МНС 75.2-00013528-005:2011 (Стандарт МНС України Безпека у надзвичайних ситуаціях. Режими діяльності рятувальників, що використовують засоби індивідуального захисту під час

ліквідування наслідків аварій на хімічно та радіаційно небезпечних об'єктах).

Комплект ЗІЗ третьої категорії призначений для індивідуального захисту рятувальників під час проведення робіт у зоні хімічного, радіоактивного забруднення чи біологічного зараження або у разі:

- забруднення чи зараження повітря;

– безпосереднього контакту з твердою або рідкою радіоактивною речовиною чи небезпечною хімічною, біологічною речовиною;

– впливу низьких або високих температур, відкритого полум'я; – механічного впливу. Комплект ЗІЗ третьої категорії рекомендується використовувати для індивідуального захисту рятувальників під час ліквідації аварії безпосередньо на об'єкті або поблизу нього на відстані менше ніж 50 м від джерела небезпеки. Комплект ЗІЗ третьої категорії призначений для рятувальників спеціальних (спеціалізованих) формувань, що пройшли спеціальну підготовку і атестовані.

До складу комплекту ЗІЗ третьої категорії належать:

– ізолювальний ЗІЗОД (автономні регенерувальні дихальні апарати зі стисненим киснем або зі стисненим киснем і азотом та (або) апарати дихальні легкої конструкції з лінією стисненого повітря);

– захисний ізолювальний костюм;

– захисний фільтрувальний костюм;

– гумове та шкіряне спеціальне взуття;

– гумові, шкіряні, брезентові та бавовняні рукавиці.

Комплект ЗІЗ третьої категорії використовують з автономною системою життєзабезпечення або без неї.

Завдання 19

У Аграрному університеті міста Р. чисельність постійного складу складає 800 чоловік, кількість студентів денної форми навчання – 3200 осіб. Цей заклад вищої освіти віднесене до другої категорії цивільного захисту. Обґрунтуйте кількість та номенклатуру засобів індивідуального захисту органів дихання які зобов'язаний придбати університет.

Відповідь.

Відповідно до вимог Постанови КМУ від 19 серпня 2002 р. № 1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю»: «На випадок загрози застосування ядерної зброї та інших видів зброї масового ураження проти України в умовах воєнного стану працівники формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту завчасно забезпечуються такими засобами радіаційного та хімічного захисту: засобами індивідуального захисту органів дихання від бойових отруйних речовин для працівників підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності (далі - суб'єкти господарювання), що належать до категорії цивільного захисту, - суб'єктами господарювання за рахунок власних коштів». В додатку до цій Постанови КМУ норма забезпечення складає: один протигаз і один респіратор на особу і додатково 2 відсотки загальної кількості працівників. Якщо заклад вищої освіти має категорію з ЦЗ, він продовжує роботу в особливий

період и повинен забезпечити ЗІЗ постійний склад и студентів денної форми навчання і мати відповідний запас. Тобто: 4000 фільтруючих протигазів для захисту від бойових отруйних речовин, 4000 респіраторів протипилкових, та додатково по 80 одиниць ЗІЗ кожного найменування.

Завдання 20

На прогулянці в сквері ви знайшли підозрілий предмет: коробка з прикріпленим мобільним телефоном з якої виходять електричні дроти. Це може бути вибуховим пристроєм залишеним з метою здійснення терористичного акту. Опишіть алгоритм ваших дій виходячи з рекомендацій викладених в документах ДСНС і МНС України.

Відповідь.

Алгоритм дій встановлено в Наказі МНС України від 18.12.2009 № 860 «Про затвердження Рекомендацій щодо дій населення у разі загрози та виникнення вибуху, у тому числі тих, що виникли внаслідок терористичної діяльності», підрозділ 2.5, а саме:

- зберігати спокій;
- негайно повідомити про знахідку представників міліції (примітка авторів: нині використовується термін "поліція"), охорони, аварійно-рятувальних служб або зателефонувати за номерами 101, 102;
- не курити;
- не користуватись запальничками, іншими джерелами відкритого, а також предметами, що можуть його утворювати;
- не торкатись до підозрілої речі руками або іншими речами;
- у жодному разі не намагатися переміщувати вибуховий пристрій (підозрілий предмет) або змінювати його положення;
- залишити місце, де виявлено підозрілий предмет, при можливості організувати охорону на безпечній відстані, як зазначено нижче.

Але, в переліку цих дій і заборон на нашу думку відсутнє необхідне уточнення: інформування перерахованих служб використовуючи мобільний зв'язок знаходячись поблизу з підозрілим предметом, може ініціювати проведення вибухового пристрою в дію. Цей недолік усунений в Пам'ятке щодо правил поведінки (порядку дій) населення у разі виявлення підозрілого об'єкта, вибухонебезпечного предмета. (Кабінет Міністрів України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій):

«КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ: знаходячись поблизу нього, па-
лити, користуватися засобами радіозв'язку, мобільними телефонами (вони можуть спровокувати вибух)».

Завдання 20

22 березня 2012 року було скоєно збройний напад на вартове приміщення військової частини радіотехнічних військ на вулиці Дерев'янка в місті Харків (примітка авторів: реальний випадок). Мета нападу: заволодіння зброєю і боєприпасами. В результаті нападу: загинув один військовослужбовець і нападаючий. Двоє військовослужбовців отримали поранення різного ступеня тяжкості, другий зловмисник затриманий. Дайте аргументовану відповідь: - чи є ця подія надзвичайною ситуацією? І якщо являється, то назвіть характер походження цієї НС.

Відповідь.

Відповідно до алгоритму класифікації надзвичайних ситуацій, перш за все після отримання інформації о факті події необхідно вирішити питання: показник ознаки дорівнює або перевищує його порогові значення, визначені у наказі МНС України від 22.04.2003 р. №119 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій». (Цей Наказ діяв на момент цієї події, зараз діє Наказ МВС України від 06.08.2018 № 658). Відповідно вищезгаданого Наказу МНС це попадає під формулювання: «збройний напад, скоєний на об'єкти військових частин гарнізону, який призвів до загибелі військовослужбовців, службовців, членів їх сімей, цивільних осіб...». Порогове значення показника ознаки – загибель 1 особи. Відповідно до Класифікатору надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 це НС соціального походження.

(Див. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації, що виникли на території України протягом 2012 року).

Завдання 21

Вам доводиться часто користуватися залізничним транспортом. Спробуйте обґрунтувати вибір вагону і місць в нім з точки зору забезпечення максимальної безпеки у разі аварії.

Відповідь.

З погляду безпеки, найкращі місця в центральних вагонах потяга. Справа в тому, що при зіткненні страждають передовсім головні вагони - на їх руйнування витрачається основна сила інерції. Коли потяг сходить з рейок, центральні вагони утримуються на місці, навіть якщо хвостові перекидаються і відриваються. Намагайтесь придбати квитки в третьому або шостому купе (як правило, там розташовані аварійні виходи) на нижній полиці і спиною по ходу руху. Справа в тому, що при катастрофі або екстремому гальмуванні найважливіше закріпитися на місці. А загальні питання безпеки громадян на залізничному транспорті містяться в Наказі Міністерства транспорту України від 19.02.98 № 54 «Про затвердження Правил безпеки громадян на залізничному транспорті України».

Завдання 22

В Наказі МНС України від 18.12.2009 № 860 «Про затвердження Рекомендацій щодо дій населення у разі загрози та виникнення вибуху, у тому числі тих, що виникли внаслідок терористичної діяльності» є дуже корисні поради як максимально можливо забезпечити виживання і мінімізувати ризики загибелі у разі вибуху (спрацювання вибухового пристрою) у вашій або сусідній квартирі. А як діяти у тому випадку, якщо ви знаходитесь на відкритій місцевості і виникла загроза вибуху(вибухонебезпечний предмет впав недалеко від вас).

Відповідь.

В Пам'ятке щодо правил поведінки (порядку дій) населення у разі виявлення підозрілого об'єкта, вибухонебезпечного предмета. (Кабінет Міністрів України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій) у даному випадку рекомендується діяти таким чином:

негайно лягайте на землю у найближче заглиблене місце (канави, ями, ритвини тощо), ногами епіцентру вибуху, обличчям вниз та прикрийте голову якимись речами або руками, при цьому долонями щільно закриваючи вуха та відкривши рот для урівноваження тиску. Звуковий (акустичний удар) може призвести до розривів судин та барабанних перетинок.

Завдання 23

Ви знаходитесь в кімнаті, лежите на дивані. Несподівано, з боку дверей лунає запах диму. У вас виникає обґрунтована підозра про виникнення пожежі. Опишіть ваші дії.

Відповідь.

Якщо ви спали і прокинулися від запаху диму або від шуму пожежі, не потрібно сідати на ліжку, а треба скотитися з неї прямо на підлогу. При пожежі можливі різні вражаючі чинники, які призводять до травмування або загибелі людей: висока температура, поразка уламками конструкцій і отруєння продуктами згорання. Значну загрозу представляє чадний газ. Чадний газ (СО) – це хімічна речовина, яка викликає гостре отруєння. Він небезпечний для здоров'я та життя. Негативний вплив чадного газу на організм людини базується на трансформації складу крові і ураження дихальної системи. Наслідки отруєння дуже важкі, часто закінчуються смертельним результатом. Чадний газ – це безбарвна газоподібна речовина, без специфічного запаху, по щільності легше, чим повітря. Легко запалюється. Речовина дуже токсична. Так як воно не має запаху. Смертельні випадки отруєння фіксуються часто. Чадний газ утворюється під час горіння будь-якого матеріалу і концентрується в повітрі. Потрапляючи в організм, речовина вступає у взаємозв'язок з гемоглобіном і утворює міцний комплекс – карбоксигемоглобін. Таке з'єднання порушує фізіологічні функції крові, блокує транспортування кисню в тканини. В результаті кисневого голодування порушуються біохімічні процеси.

Потім не піднімаючись на повний зріст, наблизитися до дверей. Обмацати її тильною стороною долоні. Якщо вона гаряча, то не відкривати її. Спробувати мокрими ганчірками герметизувати дверний прохід. Якщо є можливість, то викликати по телефону рятувальників. Закрити обличчя мокрою ганчіркою і, якщо розташування квартири дозволяє, покинути приміщення через вікно.

Завдання 24

Відповідно до вимог Кодексу ЦЗ України, Стаття 20. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання до завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту належить в тому числі і «розроблення планів локалізації та ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки». Назвіть нормативно-правовий акт в якому сформульовані вимоги до цього документу.

Відповідь.

На жаль зараз такого документа не має. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 17.06.99 № 112 «Про затвердження Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій» втратив чинність 19.12.2012 без заміни на інший документ.

Завдання 25

В Наказі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 «Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» дано визначення поняттю "Продовольча безпека", яка є однією з складових економічної безпеки України. Вкажіть в якому Законі приведені основні вимоги і індикатори продовольчої безпеки України.

Відповідь.

На жаль зараз такого закону не має. Починаючи з 14 червня 2011 року, прийнятий за основу проект Закону України про продовольчу безпеку України знаходиться на доопрацюванні в Комітеті Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин. В Постанові Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158 «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» сформульовано таке поняття: «Продовольча безпека держави - захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її життєдіяльності». Основним нормативним документом, який дозволяє оцінити стан продовольчої безпеки є «Методика визначення основних індикаторів продовольчої безпеки», яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів

України. Згідно з цим документом вводиться поняття «Індикатори, що характеризують стан продовольчої безпеки держави (регіону)», які розраховуються за такими основними групами харчових продуктів: хліб і хлібопродукти; картопля; овочі, баштанні; фрукти, ягоди і виноград; цукор; олія; м'ясо і м'ясопродукти; молоко і молокопродукти; риба і рибодукти; яйця.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ

Як вже було відмічене у введінні, забезпечити необхідну якість підготовки студентів в закладах вищої освіти неможливо без активної і систематичної самостійної роботи яка одночасно є засобом організації навчальної та наукової роботи майбутнього фахівця. Найбільш апробованою і поширеною формою позааудиторної роботи є написання рефератів (від лат. *referro* – доповідати, повідомляти). Є загально прийнята класифікація цих робіт, а саме:

1. Репродуктивний реферат, який відтворює зміст первинного тексту;
2. Продуктивний побудований на власній оцінці інформації, яка була запозичена в літературних джерелах(друкарських або електронних), осмисленні її і у разі незгоди з якимись положеннями, приведення обґрунтованих критичних зауважень.

На жаль, як показує досвід, найчастіше студенти зупиняються на першому типі рефератів.

Мета написання реферату з навчальної дисципліни «Цивільний захист» полягає в поглибленні і підтвердженні теоретичних знань з цивільного захисту, і безпеки в надзвичайних ситуаціях, вміння і навичок працювати не тільки з навчальною, але і з науковою та спеціальною літературою, нормативно-правовими актами, державними стандартами (як українськими, так і виданими за кордоном), самостійно аналізувати і узагальнювати матеріал, робити і формулювати власні висновки, прогнози та пропозиції.

Тему реферату студент може обирати самостійно або за рекомендацією науковј-педагогічного працівника, який проводить заняття з відповідною групою або потоком. Незалежно від тематики реферату, робота над ним передбачає декілька стандартних етапів, а саме:

Перший етап. Безпосередньо вибір теми, підбір і вивчення джерел інформації (як друкарських, так і електронних) не тільки з розділу «рекомендована література» цих методичних вказівок, але і ті, які будуть знайдені студентом самостійно.

Другий етап.

- складання плану майбутнього реферату, визначення тих питань, які планується розглянути в процесі роботи;
- вивчення, обробка та систематизація інформації з відібраних джерел;
- набір тексту, його редагування;
- оформлення роботи згідно з існуючими вимогами, які представлені у даному розділі методичних вказівок.

Третій етап. Представлення спочатку електронної версії реферату для перевірки, а після усунення зауважень в роздрукованому вигляді.

Після вибору теми, підбору і вивчення джерел інформації, студент складає зміст роботи, який що містить вступ, від 3 до 5 розділів (в залежності від складності теми), висновків та список використаної літератури. У вступі розкривають сутність і значення проблеми для рішення завдань цивільного захисту.

В *основній частині*, розбитій на пункти, наводять відомості про предмет дослідження, якому присвячено реферат, сучасний стан вивчення та оцінки проблеми із наведенням

відповідних аргументів, огляд літератури. Якщо робота відноситься до типу «реферат-доповідь», до викладу змісту першоджерел додається авторська оцінка, особисті міркування і висновки.

Висновки у формі результатів дослідження повинні бути виділені в окремий розділ.

Реферат повинен представляти самостійний і чіткий аналіз головних аспектів обраної теми, викладений в стилі, доступному для розуміння, а не запозиченим із використаної літератури або з мережі інтернет та не складатися з одних прямих цитат з першоджерел. Тим паче, що значна частина готових рефератів, які викладені в мережі інтернету мають низьку якість та значну кількість помилок, не відповідають діючому законодавству України, приводять посилання на джерела інформації, які вимагають ретельної перевірки.

Як показує досвід не лише нашого університету, але і інших закладів вищої освіти, існують найбільш поширені помилки, які здійснює студент при роботі над рефератами не залежно від тематики і навчальної дисципліни.

Приведемо найбільш поширені:

1. Робота просто скопійована з інтернету і студент тільки вписав свої дані на титульний аркуш;
2. Відсутність посилання на джерело інформації;
3. Порушення структури реферату(відсутні виведення, список літератури і ін.);
4. Не зроблено аналізу сучасних законодавчих і нормативних документів, нової технічної або спеціальної літератури з теми дослідження;

У випадку виникнення цієї помилки при роботі над рефератом з навчальної дисципліни «Цивільний захист» це проявляється у використанні застарілих термінів і понять (не у історичному аспекті, а як тих, що діють), які містяться в НПА що втратили свою силу. Наприклад: цивільна оборона (ЦО), війська ЦО, начальник штабу ЦО або цивільного захисту, Міністерство надзвичайних ситуацій України, начальник штабу ЦО на громадських засадах, надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру, вищі навчальні заклади, аптечка індивідуальна АІ – 2, бомбосховища і тому подібне.

5. У рефераті порушена логіка викладення матеріалу, подаються елементи тексту, що не пов'язані між собою.

6. Достатнє часто в наслідок використання текстів, які було перекладено з російської мови з використанням комп'ютерного перекладача зустрічаються такі словосполучення як: продукти живлення або елементи харчування і тому подібне.

Оформлення реферату

Обсяг роботи 15-20 сторінок. Шрифт - 14, інтервал - 1,5. Параметри сторінки: зліва – 30 мм, праворуч – 15 мм, знизу і зверху – 20 мм.

На першій сторінці розміщуються дані про здобувача вищої освіти, вказується назва навчального закладу, інституту (факультету), кафедри, тема реферату та назва навчальної дисципліни. На другій сторінці – зміст роботи.

Сторінки реферату необхідно пронумерувати і на останній, в кінці тексту - поставити особистий підпис. Пункти змісту в тексті повинні бути виділені.

Цитати, наведені в роботі, необхідно брати в лапки і вказувати джерело в квадратних дужках. Примітка. Не слід перевантажувати реферат цитатами.

В кінці роботи потрібно навести список використаної літератури (5-10 джерел які не втратили своєї актуальності), який складається в алфавітному порядку по прізвищу автора, якщо це монографія, а для статей з періодичного друку - прізвище автора, назва статті, назва журналу, рік, номер, сторінки.

Реферат необхідно надати на рецензування у встановлені кафедрою терміни спочатку в електронному вигляді, а після усунення зауважень в роздрукованому вигляді.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТІВ

1. Вплив на людей небезпечних хімічних речовин та надання першої медичної допомоги.
2. Стадії та можливі сценарії розвитку надзвичайних ситуацій
3. Оцінювання збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного й природного характеру
4. Еволюція поняття «надзвичайна ситуація» у законодавстві
5. Класифікація надзвичайних ситуацій
6. Моніторинг надзвичайних ситуацій
7. Фактори що ініціюють НС техногенного та природного характеру
8. Осередки ураження, вражаючи факторі НС техногенного і природного походження
9. Епідемії.
10. Епізоотія та епіфітотія.
11. Нормативно-правова база цивільного захисту.

12. Використання індивідуальних засобів захисту органів дихання у надзвичайних ситуаціях
13. Використання індивідуальних засобів шкіри у надзвичайних ситуаціях.
14. Хімічний захист населення і територій в умовах НС.
15. Радіаційний захист населення і територій в умовах НС.
16. Біологічний захист населення і територій в умовах НС.
17. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
18. Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту.
19. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.
20. Заходи з евакуації.
21. Визначення об'єктів підвищеної небезпеки.
22. Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки.
23. Паспортизація об'єктів підвищеної небезпеки. НС, які пов'язанні з пожежами.
24. НС, які пов'язанні вибухами.
25. Аварії з викидом або загрозою викиду небезпечних хімічних речовин.
26. Радіаційні аварії.
27. Гідродинамічні аварії.
28. Негативні наслідки у сільському господарстві зумовлені загрозами медико-біологічного характеру.
29. Екзогенні геологічні процеси.
30. Метеорологічні небезпечні явища.
31. Лісові пожежі.
32. Концепція захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.
33. Класифікація надзвичайних ситуацій природного походження.
34. Основні поняття та визначення при загрозах медико-біологічного характеру.
35. Порядок використання захисних споруд.
36. Класифікація захисних споруд цивільного захисту.
37. Протисейсмічні інженерні заходи.
38. Інженерний захист територій, будівель і споруд від зсувів та обвалів.
39. Споруди і заходи для захисту від підтоплення, вимоги до них.
40. Прилади радіаційної розвідки та контролю.
41. Прилади хімічної розвідки та контролю.
42. Основні завдання медичного захисту і забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.
43. Державна служба медицини катастроф, медична спеціалізована службу цивільного захисту.
44. Управління медичним захистом за умов надзвичайних ситуацій.
45. Психологічний захист населення.
46. Поняття психологічного стресу.

47. Основи екстреної психологічної допомоги.
48. Порядок формування і використання матеріальних резервів Держрезерву України.
49. Організація та функціонування держрезервів деяких іноземних держав.
50. Продовольча безпека.
51. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів.
52. Прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій.
53. Прогнозування обстановки внаслідок радіаційних аварій.
54. Надання першої допомоги у зоні радіаційного забруднення.
55. Надання першої допомоги у зоні хімічного забруднення.
56. Вибухонебезпечні предмети правила дії під час їх виявлення.
57. Органи, які забезпечують евакуаційні заходи у надзвичайних ситуаціях.
58. Функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту.
59. Організація системи Цивільного захисту на об'єкті господарчої діяльності.
60. Основні заходи і засоби захисту населення і територій у надзвичайних ситуаціях.
61. Організація розвідки району надзвичайної ситуації.
62. Найбільші епідемії в історії людства.
63. Права та обов'язки суб'єктів господарювання у сфері ЦЗ.
64. Основні види іонізуючих випромінювань, дія на людину, засоби захисту.
65. Режими діяльності рятувальників, що використовують засоби індивідуального захисту під час ліквідування наслідків аварій на хімічно та радіаційно небезпечних об'єктах.
66. План цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період.
67. Нормативна база з питань планування у сфері цивільного захисту.
68. Первинні засоби пожежогасіння.
69. Становлення державної системи цивільного захисту.
70. Підготовка до проведення тренувань по ЦЗ на ОГД.
71. Шляхи і способи підвищення стійкості роботи ОГД.
72. Режими радіаційного захисту населення.
73. Забезпечення населення і формувань засобами протирадіаційного і протихімічного захисту.
74. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
75. Загальні відомості про горіння та пожеж.
76. Заходи щодо захисту населення і територій при аваріях які проводяться при виникненні аварій на АС.
77. Основи проведення рятувальних та інших невідкладних робіт

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Під час вибору критеріїв оцінки засвоєння здобувачем вищої освіти програми дисципліни враховано виконання програми і засвоєння матеріалу в частині лекційних і практичних занять, а також виконання передбаченої програмою самостійної роботи.

Усі види контролю (усне опитування, письмове опитування, модульне опитування, тестове опитування) тісно пов'язані та організуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу здобувачів вищої освіти і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їх знань.

Після закінчення вивчення курсу (частини курсу) підсумковий контроль з дисципліни проводиться у формі заліку і здобувач вищої освіти може набрати протягом семестру в точках контролю від 60 до 100 балів включно.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

<i>Рівень, шкала, ECTS, оці- нка</i>	<i>Теоретична підготовка, практичні вміння й навички</i>
Високий, А (100-90 балів), від- мінно (5)	Здобувач вищої освіти повно і всебічно розкриває винесені для самостійного опрацювання питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і може аргументовано її доводити. Усі види практичних завдань правильно виконані та оформлені належним чином.
Вище до- статнього, В (89-83 бали), до- обре (4)	Загалом здобувач вищої освіти повно розкриває винесені для самостійного опрацювання питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє належні знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми, однак недостатньо аргументовано її доводить. Усі види практичних завдань правильно виконані та оформлені належним чином, проте трапляються поодинокі помилки у виконанні.
Достатній, С (82-74 бали), добре (4)	Здобувач вищої освіти розкриває винесені для самостійного опрацювання питання, оперує поняттями і термінологією, демонструє знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми, однак не може її довести. Усі види практичних завдань виконані та оформлені належним чином, проте допущено помилки у виконанні завдань.
Середній,	Здобувач вищої освіти розкриває не всі питання, винесені для самостійного опрацювання, невпевнено оперує поняттями і

D (73-64 бали), задовільно (3)	термінологією, демонструє знання більшості джерел. При виконанні практичних завдань припускається помилок, виконані завдання оформлені належним чином, однак деякі завдання не виконані.
Середній, E (63-60 балів), задовільно (3)	Здобувач вищої освіти розкриває окремі питання, винесені для самостійного опрацювання, недостатньо розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається помилок, матеріал викладає нелогічно. Завдання, винесені на самостійне опрацювання, виконані лише на 50%, допущено помилки при їх оформленні.
Початковий, FX (59-35 балів), незадовільно (2)	Здобувач вищої освіти у загальних рисах розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, не розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається помилок, матеріал викладає нелогічно. Виконуються лише окремі завдання, винесені на самостійне опрацювання, не дотримуючись вимог при їх оформленні.
Початковий, F (34-1 бал), незадовільно (1)	Здобувач вищої освіти повністю не знає матеріал, винесений на самостійне опрацювання. Не виконані завдання, винесені на самостійне опрацювання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 1.1. Основні поняття з безпеки в надзвичайних ситуаціях. Кодекс цивільного захисту України

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях: навч. посібник у 2 ч. Ч. 1: Надзвичайні ситуації / М.Л. Лисиченко та ін. Харків: ТОВ “ПромАрт”, 2021. 202 с.
2. Саміло А.В., Яковчук Р.С. Правові основи цивільного захисту України: навч. посіб. Львів: СПОЛОМ, 2014. 116 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/handle/123456789/4228> (дата звернення 13.04 2023).
3. Цивільний захист області у 4 т.: підручник. / Д. І. Мазоренко, М. М. Кірієнко, І. А. Черепньов та ін. Харків, 2010. Т.4. Ч.2. 573 с.
4. Кодекс цивільного захисту України. Верховна Рада України: вебпортал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).
5. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).
6. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).
7. Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10#Text> (дата звернення 13.04 2023).
8. Нормативна база. *Головне управління ДСНС України у Вінницькій області*: веб-сайт URL: <https://vn.dsns.gov.ua/normativna-baza> (дата звернення 13.04 2023).

Тема 1.2. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити НС

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях: навч. посібник у 2 ч. Ч. 1: Надзвичайні ситуації / М.Л. Лисиченко та ін. Харків: ТОВ “ПромАрт”, 2021. 202 с.
2. Клименко М.О., Прищепя А. М., Вознюк Н. М. Моніторинг довкілля: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 360 с.

3. Дронова О.Л. Фактори ризику техногенних надзвичайних ситуацій в Україні: монографія. Київ: Інститут географії НАН України, 2011. 270 с.

4. Кодекс цивільного захисту України. Верховна Рада України: вебпортал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).

5. Про охорону атмосферного повітря: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#n208> (дата звернення 13.04 2023).

6. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text> (дата звернення 13.04 2023).

7. Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. № 391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

8. Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 827. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

10. Про затвердження Порядку розміщення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в зонах та агломераціях: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.04.2021 № 300. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0635-21#Text> (дата звернення 13.04 2023).

11. Про затвердження Методики спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27.11.2019 № 986. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0083-20#Text> (дата звернення 13.04 2023).

12. Деякі питання ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2022 р. № 1030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

Тема 1.3. Оцінка обстановки у разі аварії на гідротехнічній споруді

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях: навч. посібник у 2 ч. Ч. 1: Надзвичайні ситуації / М.Л. Лисиченко та ін. Харків: ТОВ "ПромАрт", 2021. 202 с.

2. Корозійно-механічні руйнування гідротехнічних споруд України: монографія / В.Д. Макаренко та ін. Київ : НУБіП України, 2021. 304 с

3. Хилько М. І. Екологічна безпека України: навч. посіб. Київ, 2017. 266 с.

4. Водний кодекс України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 13.04 2023).

5. ДБН В.2.4-3:2010 Гідротехнічні, енергетичні та меліоративні системи і споруди, підземні гірничі виробки. Гідротехнічні споруди. Основні положення. [Чинний від 2011- 01 - 01] Київ, 2010. 39с.

6. Про затвердження Положення про організацію та порядок здійснення технічного нагляду за гідротехнічними спорудами водотранспортного комплексу: Наказ Міністерства інфраструктури України від 16.01.2014 № 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-14#Text> (дата звернення 13.04 2023).

7. Про затвердження Правил безпеки при експлуатації каналів, трубопроводів, інших гідротехнічних споруд у водогосподарських системах: Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 03.04.2012 № 661. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-12#Text> (дата звернення 13.04 2023).

Тема 1.4. Організація і проведення евакуаційних заходів у надзвичайних ситуаціях

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 2: Захист населення і територій: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ “ПромАрт”, 2021. 200 с.

2. Планування заходів з евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій: навч.-методичн. посіб. / Г.І. Олійник та ін. Харків, 2018. 316 с.

3. Кодекс цивільного захисту України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).

4. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

5. Про затвердження Порядку здійснення компенсації вартості послуг і розміру фактичних (понесених) витрат суб'єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені для вивезення населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 р. № 581. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/581-2013-%D0%BF#n56> (дата звернення 13.04 2023).

6. Про затвердження Методики планування заходів з евакуації: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.07.2017 № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-17#Text> (дата звернення 13.04. 2023).

7. Про затвердження Порядку забезпечення евакуації, зберігання та знищення документів в умовах особливого періоду: Наказ Міністерства юстиції України від 17.10.2019 № 3194/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1132-19#Text> (дата звернення 13.04.2023).

8. Про затвердження Правил пожежної безпеки для місць розміщення евакуйованого населення: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05.11.2012 № 1301. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1967-12#Text> (дата звернення 13.04. 2023).

Тема 1.5. Оцінка обстановки у разі вибухів твердих вибухових речовин на потенційно небезпечних об'єктах

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях: навч. посібник у 2 ч. Ч. 1: Надзвичайні ситуації / М.Л. Лисиченко та ін. Харків: ТОВ “ПромАрт”, 2021. 202 с.

2. Пушнин Л.П., Капленко Г.Г., Фоменко Ф.И. Техногенные аварии со взрывами и разрушениями плотин: методические указания для самостоятельной работы по курсу «Безопасность жизнедеятельности». Днепропетровск: ПГАСА, 2008. 64с

3. Демиденко Г.П. Захист об'єктів народного господарства від зброї масового ураження: довідник. Київ: Вища школа, 1989. 340с.

4. Кодекс цивільного захисту України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).

5. ДСТУ 2272:2006 «Пожежна безпека» [Чинний від 2006 09.06]. Київ, 2007. 28с. (Інформація та документація).

6. Про затвердження Переліку небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.10.2000 №165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0770-00#Text> (дата звернення 13.08 2023).

7. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26 квітня 2018 року № 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text> (дата звернення 13.04 2023).

Тема 1.6. Радіаційний захист у надзвичайних ситуаціях

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 1: Надзвичайні ситуації: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ “ПромАрт”, 2021. 202 с.

2. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 2: Захист населення і територій: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ "ПромАрт", 2021. 200 с.

3. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. Посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.

4. Фізико-хімічні основи надзвичайних ситуацій : навч. посіб. / А. Є. Гай та ін. Київ, 2009. 192 с.

5. Захист від зброї масового ураження : підручник / Д. І. Мазоренко та ін. Харків, 2007. 187 с.

6. Кодекс цивільного захисту України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).

7. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 31.бер. 2023 р. № 39/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 13.04 2023).

8. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 16.жовт. 2022 р. № 15/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 13.04 2023).

9. Про затвердження державних санітарних правил "Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України": Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2005 № 54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0552-05#Text> (дата звернення 13.04 2023).

10. Про затвердження Методики спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27.11.2019 № 986. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0083-20#Text> (дата звернення 13.04 2023).

11. Про затвердження Плану реагування на радіаційні аварії»: Наказ Державного комітету ядерного регулювання України, МНС України від 7.05.2004 № 87/211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0720-04#Text> (дата звернення 13.04 2023)

12. Про затвердження Порядку здійснення невідкладних заходів й одної профілактики серед населення України у разі виникнення радіаційної аварії: Наказ Державної інспекції ядерного регулювання України від 08.11.2011 № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-11#Text> (дата звернення 13.04 2023).

13. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97): Постанова від 01.12.1997 № 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0062282-97#Text> (дата звернення 13.04 2023).

Тема 1.7. Хімічний захист у надзвичайних ситуаціях

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 1: Надзвичайні ситуації: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ “ПромАрт”, 2021. 202 с.

2. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 2: Захист населення і територій: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ “ПромАрт”, 2021. 200 с.

3. Фізико-хімічні основи надзвичайних ситуацій : навч. посіб. / А. Є. Гай та ін. Київ, 2009. 192 с.

4. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 5. Небезпечні хімічні речовини та заходи захисту від них / за загальною редакцією В.В. Могильниченка. Київ, 2010. 472с.

5. Кодекс цивільного захисту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).

6. Затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю: Постанова КМУ від 19 серпня 2002 р. № 1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

7. Про затвердження Методики прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 29.11.2019 №1000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0440-20#Text> (дата

8. Про затвердження Рекомендацій щодо організації гасіння пожеж підрозділами МНС на промислових об'єктах підвищеної небезпеки з наявністю небезпечних хімічних речовин: Наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій України від 22.09.2011 № 1017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1017735-11#Text> (дата звернення 13.04 2023).

9. Про затвердження Вимог до роботодавців щодо захисту працівників від шкідливого впливу хімічних речовин: Наказ Міністерства з питань надзвичайних ситуацій України від 22.03.2012 № 627. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0521-12#Text> (дата звернення 13.04 2023).

10. Про затвердження Методики спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27.11.2019 № 986. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0083-20#Text> (дата звернення 13.04 2023).

11. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26 квітня 2018 року № 340. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text> (дата звернення 13.04 2023).

12. ДСТУ 4933:2008 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Техногенні надзвичайні ситуації. Терміни та визначення основних понять [Чинний від 2008 26.03]. Київ, 2008. 17с.

13. Хімічна небезпека. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: веб-сайт URL: <https://dsns.gov.ua/uk/abetka-bezpeki-1/nebezpeki-texnogennogo-xarakteru/ximicna-nebezpeka> (дата звернення 13.04 2023).

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ОРГАНІЗАЦІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Тема 2.1. Планування заходів з питань цивільного захисту

1. Організація заходів цивільного захисту: методичний посібник / С.І. Крук та ін. Тернопіль, 2016. 568 с. URL: <https://rv.dsns.gov.ua/upload/1/0/7/6/2/1/9/documents-publiczna-info-metod-posibn.pdf> (дата звернення 13.04 2023).

2. Цитлес І.В. Методичні рекомендації посадовим особам з питань цивільного захисту з організації цивільного захисту на суб'єкті господарювання. Київ: НМЦ ЦЗ та БЖД, 2017. 70 с. URL: https://podil.kyivcity.gov.ua/files/2018/1/29/Metoduchni_rekomendaciya.pdf (дата звернення 13.04 2023).

3. Александрова Т.Ф. Підготовка працівників на підприємствах, в установах та організаціях до дій у надзвичайних ситуаціях за програмою загальної підготовки: навч.- метод. посіб. Кропивницький: НМЦ ЦЗ та БЖД Кіровоградської області, 2018. 196 с. URL: <http://nmc.kr.sch.in.ua/Files/downloadcenter/%D0%9D%D0%9C%D0%9F%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%.pdf> (дата звернення 13.04 2023).

4. Кодекс цивільного захисту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).

5. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

6. Про затвердження Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України

від 9 серпня 2017 р. № 626. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/626-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ, організацій на особливий період: Наказ МНС України від 16.07.2009 № 494. вебпортал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0494666-09#Text> (дата звернення 13.04 2023).

8. Про затвердження Примірного переліку документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання: Наказ ДСНС України від 12.07.2016 № 335. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: <https://dsns.gov.ua/uk/zakonodavstvo/departament-organizaciyi-zahodiv-civilnogo-zahistu-docs> (дата звернення 13.04 2023).

Тема 2.2. Визначення необхідної кількості рятувальників та техніки для проведення рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єкті

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 2: Захист населення і територій: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ "ПромАрт", 2021. 200 с.

2. Лоїк В.Б., Ковальчук В.М., Синельников О.Д. Організація аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті: навчальний посібник Львів: ЛДУБЖ, 2017. 152 с.

3. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 9. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи / за загальною редакцією О.М. Євдіна. Київ, 2012. 476 с.

4. Ларін О.М., Грицина І.М., Васильєв С.В., Кривошей Б.І. Пожежна та аварійно-рятувальна техніка: монографія. Харків, 2005. 160с.

5. Кодекс цивільного захисту України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).

6. Про державний матеріальний резерв: Закон України від 16 жовтня 2020 № 51/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 13.04 2023).

7. Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

8. «Про затвердження Порядку здійснення постійного та обов'язкового аварійно-рятувального обслуговування суб'єктів господарювання, галузей та окремих територій: Постанова Кабінету міністрів України від 11 січня 2017 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5-2017-%D0%BF#Text> (дата

звернення 13.04 2023).

9. Про затвердження Типового статуту державної аварійно-рятувальної служби: Постанова Кабінету міністрів України від 17 серпня 2001 р. № 1058.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

10. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26 квітня 2018 року № 340 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text> (дата звернення 13.04 2023).

11. Про затвердження Положення про підсистему реагування на надзвичайні ситуації, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт єдиної державної системи цивільного захисту: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.05.2016 № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0792-16#Text> (дата звернення 13.04 2023).

12. Про затвердження Статуту державних воєнізованих аварійно-рятувальних формувань Державної служби України з надзвичайних ситуацій з організації та проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт на гірничорудних і нерудних підприємствах та інших підземних спорудах, окрім вугільних: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14.01.2020 № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0283-20#Text> (дата звернення 13.04 2023).

13. Про затвердження Положення про визначення та застосування спеціальних транспортних засобів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.02.2020 № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-20#Text> (дата звернення 13.04 2023).

14. Про затвердження Порядку проведення пошуково-рятувальних робіт на об'єктах туристичних відвідувань: . Наказ МНС України від 2.06.2012 № 891. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1098-12#Text> (дата звернення 13.04 2023).

Тема 2.3. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 2: Захист населення і територій: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ "ПромАрт", 2021. 200 с.

2. Задачі, склад і повноваження комісій із питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій МОБВ, ОМСВ і Комісій із питань надзвичайних ситуацій СГ: навчально-методичний посібник / Олійник Г.І. та ін. Харків, 2019. 325 с.

3. Овсянніков Є.Г. Організація забезпечення техногенної безпеки суб'єктів господарювання: навчально-методичний посібник. Маріуполь, 2018. 51 с.

4. Кулешов М. М., Садковий В. П., Тютюник В. В. Державна система цивільного захисту: навч. посіб. Харків: НУЦЗУ, 2020. 232 с.

5. Кодекс цивільного захисту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023).

6. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 31 бер.2023 № 1550-ІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення 13.04 2023).

7. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 31 бер. Закон України № 3543-ІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення 13.04 2023).

8. Про національну безпеку України». Верховна Рада України: Закон України від 31 бер. 2023 № 2469-VІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 13.04 2023).

9. Постанова Кабінету міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 775 «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій». Верховна Рада України: вебпортал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

10. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

11. Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями: Постанова Кабінету міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

12. Про затвердження переліку об'єктів, що належать суб'єктам господарювання, проектування яких здійснюється з урахуванням вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту: Постанова Кабінету міністрів України від 9 січня 2014 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

13. Деякі питання продовольчої безпеки: Постанова Кабінету міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1379-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04 2023).

14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення 13.04 2023).

15. Про затвердження Правил техногенної безпеки: Наказ МВС України від 05.11.2018 № 879.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18#Text> (дата звернення 13.04 2023).

16. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення розділу "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони)" у складі проектної документації об'єктів: Наказ МНС України від 10.02.2012 № 485.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0485735-12#Text> (дата звернення 13.04 2023).

17. ДСТУ 8773:2018 «Склад та зміст розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту в складі проектної документації на будівництво об'єктів» [Чинний від 2018 15.05]. Київ, 2018. 18 с.

Тема 2.4. Визначення необхідних засобів індивідуального захисту, дегазуючих речовин та кількості працівників для виконання аварійно-рятувальних робіт в умовах зараження НХР

1. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 1: Надзвичайні ситуації: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ "ПромАрт", 2021. 202 с.

2. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 2: Захист населення і територій: навч. посіб / М. Л. Лисиченко та ін. ХНТУСГ. Харків : ТОВ "ПромАрт", 2021. 200 с.

3. Коваль М.І. Сучасні засоби індивідуального захисту. Луцьк, 2020. 52 с.

4. Анікін Г.М., Рачков С.М. Сучасні засоби індивідуального захисту. Харків, 2010. 56 с.

5. Литвиненко Г.Є., Третьякова Л.Д. Засоби індивідуального захисту: Виготовлення та застосування: навч. посіб. Київ: Лібра, 2008. 320 с.

6. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 9. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи / за загальною редакцією О.М. Євдіна. Київ, 2012. 476с.

7. Ларін О.М., Грицина І.М., Васильєв С.В., Кривошей Б.І. Пожежна та аварійно-рятувальна техніка: монографія. Харків, 2005.160с.

8. Павлюк В.В. Організація радіаційного та хімічного захисту населення: навчальний посібник. Рівне, 2018. 217 с.

9. Кодекс цивільного захисту України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення 13.04 2023). (дата звернення 06.08 2021).

10. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: Наказ МВС України від

26.04.2018 № 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#Text> (дата звернення 13.04 2023).

11. Про затвердження Керівництва зі зберігання засобів радіаційного, хімічного, біологічного захисту в підрозділах та на складах МНС: Наказ МНС України від 02.06.2008 № 428. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0428666-08#Text> (дата звернення 13.04 2023).

12. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації і проведення демеркуризації: Наказ МНС України від 08.07.2009 № 463. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0463666-09#Text> (дата звернення 13.04 2023).

13. Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення деконтамінації постраждалих внаслідок дії хімічних, радіаційних чинників та біологічних агентів: Наказ МОЗ України від 27.05.2011 № 322. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0322282-11#Text> (дата звернення 13.04 2023).

14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення: Наказ МНС України від 07.08.2009 № 551. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0551666-09#Text> (дата звернення 13.04 2023).

15. Про затвердження Положення про визначення та застосування спеціальних транспортних засобів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: Наказ МНС України від 06.02.2020 № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-20#Text> (дата звернення 13.04 2023).

16. Про затвердження Рекомендацій щодо організації гасіння пожеж підрозділами МНС на промислових об'єктах підвищеної небезпеки з наявністю небезпечних хімічних речовин: Наказ МНС України від 22.09.2011 № 1017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1017735-11#Text> (дата звернення 13.04 2023).

17. СОУ МНС 75.2-00013528-006:2011. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Режим діяльності рятувальників, що використовують засоби індивідуального захисту під час ліквідування наслідків аварій на хімічно та радіаційно-небезпечних об'єктах. Загальні вимоги. [Чинний від 2011 30.12]. Київ, 2018. 17 с.

18. Методичні рекомендації щодо проведення спеціальної обробки техніки, обладнання, засобів індивідуального захисту та санітарної обробки рятувальників /Український НДІ ЦЗ, 2019. 34 с.

ЕЛЕКТРОННІ АДРЕСИ БІБЛІОТЕК:

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
<http://www.nbu.gov.ua/>
2. Національна парламентська бібліотека України
<https://nlu.org.ua/>
3. Бібліотека Верховної Ради України <http://lib.rada.gov.ua/>
4. Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г. Короленка
<https://korolenko.kharkov.com/>
5. Інститут державного управління у сфері цивільного захисту.
6. Національний університет цивільного захисту України.
<http://books.nuczu.edu.ua/load.php>
7. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
<https://sci.ldubgd.edu.ua/>
8. Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України.
<https://chipb.dsns.gov.ua/ua/Biblioteka.html>
9. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. <https://lib.npu.edu.ua/>
10. Державна науково-технічна бібліотека України
<http://www.gntb.gov.ua/ua/>
11. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухо-
млинського. <http://dnrb.gov.ua/ua/>
12. Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника.
<http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/>
13. Наукова бібліотека Національного університету "Києво-Могиля-
нська академія" <https://www.ukma.edu.ua/>
14. Науково - технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенко Національного
технічного університету України "Київський політехнічний інститут"
<http://library.ntu-kpi.kiev.ua/>
15. Київський національний торговельно-економічний університет.
<https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=7240&uk>
16. ДЗ «Український науково-практичний центр екстреної медичної
допомоги та медицини катастроф МОЗ Укра-
їни». <https://emergency.in.ua/ukrainiancem/>
17. ДБТУ [https:// library.btu.kharkov.ua/](https://library.btu.kharkov.ua/)

Навчальне видання

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

Автори-укладачі:

АНТОЩЕНКОВ Роман Вікторович
ВАМБОЛЬ Сергій Олександрович
КУНДЕНКО Микола Петрович
ЛЯШЕНКО Сергій Олексійович
ЧЕРЕПНЬОВ Ігор Аркадійович

Підписано до друку 30.03.2023 р.
Формат 60x84/16
Гарнітура Time NewRoman Умовн. друк. арк. 5,5
Наклад 100 пр.
Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44